

Vägledande regler om god advokatsed

Med kommentar

Reviderad, senast maj 2011

1	Advokatens roll och främsta skyldigheter	4
2	Allmänna yrkesplikter	6
2.1	Uppdrags utförande	6
2.2	Tystnadsplikt och diskretionsplikt	7
2.3	Information till klienten	8
2.4	Information från klienten	8
2.5	Yrkeskompetens	9
2.6	Försäkringsskyldighet	9
2.7	Ekonomiska förbindelser med klienten	10
2.8	Klientmedel och annan egendom som tillhör klienten	12
3	Avböjande och frånträdande av uppdrag	12
3.1	Erbjudande av uppdrag	13
3.2	Intressekonflikter	13
3.3	Upplýsningsplikt och samtycke	15
3.4	Skyldighet att frånträda uppdrag	16
3.5	Kollegas intressekonflikt	17
3.6	Rätt att frånträda uppdrag utan att skyldighet till det föreligger	18
3.7	Angivande av skäl för frånträde m.m.	18
3.8	Uppdrag som skiljeman eller domare	19
4	Arvode och redovisning m.m.	20
4.1	Beräkning av arvodet och fakturering	20
4.2	Riskavtal	22
4.3	Arvode vid rättsligt förfarande	23
4.4	Finansiering av uppdraget	24
4.5	Förskott	25
4.6	Slutfakturering och redovisning	26
5	Förhållandet till motparten	28
5.1	Otillbörliga åtgärder	28
5.2	Förvarning om rättsliga åtgärder	28
5.3	Nedsättande uppgifter	28
5.4	Vilseledande uppgifter	29
5.5	Om motparten saknar ombud eller biträde	29
5.6	Om motparten anlitar advokat	30
5.7	Förlikningserbjudande	30
6	Förhållandet till domstolar och myndigheter	31
6.1	Allmänt	31
6.2	Uppgifter och bevisning	32
6.3	Agerande gentemot vittnen m.fl.	33
6.4	Andra förfaranden än rättegång	33
7	Advokatrörelsens organisation m.m.	34
7.1	Upprätthållande av oberoende	34
7.2	Firma	34
7.3	Kontorsorganisation	34
7.4	Advokatverksamhet i bolag	35
7.5	Advokatbolags organisation	36
7.6	Anställningsförhållanden m.m.	38
7.7	Samarbeten	40
7.8	Ackquisition och marknadsföring	41
7.9	Ersättning för anskaffande av uppdrag	42
7.10	Kostnadsansvar	42
7.11	Tillhandahållande av kännetecken åt annan	42
7.12	Utlämnande och arkivering av handlingar	43
8	Förhållandet till Advokatsamfundet	43

Allmänt om kommentaren

Initiativet till att utarbeta skrivna vägledande regler om god advokatsed togs av Advokatsamfundets fullmäktige år 1967 och den första versionen antogs år 1971 av Advokatsamfundets styrelse. Reglerna har vid några tillfällen därefter omarbetats och fick sin huvudsakliga lydelse år 1984. År 1994 skedde två förändringar i reglerna som tog sikte på reklam och drivande av advokatverksamhet i aktiebolag.

I enlighet med Advokatsamfundets fullmäktiges beslut i juni 2005, beslutade Advokatsamfundets styrelse att uppdra åt en arbetsgrupp, den s.k. Etikkommittén, att göra en översyn av de vägledande reglerna om god advokatsed. Etikkommittén överlämnade i november 2007 till styrelsen ett förslag till nya vägledande regler om god advokatsed. Styrelsen – som i vissa avseenden därefter gjort vissa ändringar och tillägg – antog och utfärdade den 29 augusti 2008 nya Vägledande regler om god advokatsed att gälla från och med den 1 januari 2009. Dessa regler kommenteras här nedan.

Denna kommentar är inte bindande och får inte uppfattas som kategorisk eller uttömmande, utan skall ses som en ytterligare vägledning för förståelsen av de enskilda reglerna.

I de fall en regel språkligt skiljer sig från motsvarande tidigare regel, gäller generellt att någon förändring av regelns innebörd i sak inte har avsetts, om detta inte särskilt har angetts i denna kommentar.

I några fall har tidigare regler tagits bort därför att regleringen följer av lag eller förordning eller annan bindande rättsakt. I vissa fall har det därför ansetts att behov av regleringen saknas. I andra fall har det likväl ansetts praktiskt viktigt att påminna om förekomsten av annan reglering.

I de fall en regel i sig har ansetts vara så klar och tydlig att någon ytterligare vägledning inte har ansetts nödvändig, har regeln inte kommenterats.

Kommentaren kommer med jämna mellanrum att uppdateras med beaktande av vägledande uttalanden från styrelsen, avgöranden av disciplinnämnden, europeiska riktlinjer m.m.

Stockholm i september 2008

1 Advokatens roll och främsta skyldigheter

En fri och självständig advokatkår som verkar enligt sunda regler utvecklade av advokaterna själva är en viktig del av rättssamhället och en förutsättning för att enskildas fri- och rättigheter skall kunna hävdas. En advokat har därför en särskild ställning och ett särskilt ansvar.

En advokats främsta plikt är att visa trohet och lojalitet mot klienten. Advokaten skall som en oberoende rådgivare företräda och tillvarata klientens intressen, inom ramen för gällande rätt och god advokatsed. Advokaten får inte låta sitt handlande påverkas av tanke på egna fördelar eller obehag eller av hänsyn till andra ovidkommande omständigheter.

En advokat skall utöva sin verksamhet med integritet och på ett sätt som främjar det goda rättssamhället. En advokat skall uppträda sakligt och korrekt samt så att förtroendet för advokatkåren upprätthålls.

En advokat får inte främja orätt.

Kommentar: Reviderad 2009-12-11

Advokatens roll

En i hela den demokratiska världen vedertagen och för gestaltningen av reglerna om god advokatsed grundläggande princip är att advokater skall stå fria och självständiga i förhållande till domstolar och myndigheter liksom till varje intresse som kan tänkas inträffa på advokaternas möjligheter att handla såsom deras yrkesplikter kräver.

En fri och självständig advokatkår som verkar enligt ett etiskt regelverk som utvecklats av ett oberoende advokatsamfund utgör en viktig del av rättssamhället och är en förutsättning för att enskildas fri- och rättigheter skall kunna hävdas. En advokat har därför en särskild ställning och ett särskilt ansvar i ett väl fungerande rättssamhälle.

En förutsättning för att advokater skall kunna verka på det sätt som kan förväntas av dem i en rättsstat är att särskilda krav kan ställas på advokaterna och att advokatycket kan utövas under särskilda villkor.

I alla länder som gör anspråk på att vara rättsstater finns särskilda regler om advokater och särskilda bestämmelser om villkoren för hur deras verksamhet skall bedrivas. Med främsta syfte att trygga klientens intressen finns en mängd speciella regler, de flesta syftande till att bevara lojaliteten, förtroendet och konfidentialiteten mellan advokaten och klienten, andra till att tillförsäkra enskilda personer tillgång till rättslig rådgivning och rättsligt biträde. Bakom dessa regler kan urskiljas några särskilt viktiga principer av grundläggande art, s.k. kärnvärden. Dessa är oberoende, lojalitet mot klienten, konfidentialitet och undvikande av intressekonflikter. Ytterligare principer som bör vägleda advokaten i dennes verksamhet är de som anges i den av de europeiska advokatororganisationerna inom CCBE år 2006 antagna stadgan *Charter of Core Principles of the European Legal Profession*.

Advokatrollen har utvecklats och förändrats över tiden. Den allmänjuridiskt kunnige advokaten, som bistår vid tvister och biträder i rättegång, har fått sällskap av den affärsmässigt orienterade advokaten. Advokat kåren består i dag av både den allmänpraktiserande advokaten, som tar uppdrag inom ett brett fält av juridiken, och den högt specialiserade advokaten, som bara tar uppdrag inom sitt specialområde. Det etiska regelsystemet måste trots dessa skillnader vara tillämpligt på och fungera i all advokatverksamhet.

Advokatens skyldigheter

I 8 kap. rättegångsbalken finns ett antal regler om en advokats skyldigheter. Därav framgår att en advokats skyldighet att iaktta god advokatsed är begränsad till av denne bedriven advokatverksamhet och alltså inte gäller annan verksamhet. Någon definition av advokatverksamhet finns dock inte given i lag. I stället har disciplinnämnden tillagts ett betydande tolkningsutrymme vad gäller begreppets närmare innebörd. Av rättegångsbalken framgår dock även att samfundets disciplinära tillsyn inte är begränsad enbart till advokatverksamhet, utan att denna även omfattar allt oredligt handlande. Ett oredligt handlande kan leda till uteslutning eller, om omständigheterna är mildrande, varning. Begreppet oredlighet är emellertid inte entydigt. Begreppet torde dock i första hand ta sikte på ett ekonomiskt handlande som inte kan anses acceptabelt för en advokat. Processlagberedningen framhöll att ett oredligt handlande föreligger även om det sker utanför advokatverksamheten, som t.ex. när advokaten i egna angelägenheter gör sig skyldig till bedrägligt eller annat oredligt förfarande (se NJA II 1943 s. 86; jfr även NJA 1992 C 43 samt JK 1984 s. 147 och 1985 s. 36). Viss ledning till tolkningen av uttrycket oredligt förfarande kan även hämtas i NJA 1994 s. 688.

En advokats främsta skyldighet är att ta tillvara klientens intressen på bästa sätt och efter bästa förmåga. Detta innebär att klienten skall visas trohet och lojalitet. Advokaten får dock inte handla i strid med gällande rätt eller vad som följer av god advokatsed. Inom ramen för lojalitetsplikten har advokaten alltså att handla på ett rättrådigt och hederligt sätt.

En advokat måste alltid stå fri och oberoende. Att advokaten står fri gentemot staten är nödvändigt bland annat för att advokaten skall kunna ta tillvara klientens intressen även mot det allmänna. Advokaten måste också vara fri och obunden i förhållande till andra intressen, för att advokaten skall kunna fullgöra sin plikt mot klienten. Att advokaten slutligen är fri och obunden även gentemot klienten är nödvändigt, inte bara därför att advokaten annars kan komma att överskrida de gränser som gällande rätt och god advokatsed utstakar för advokatens handlingsfrihet, utan också därför att advokaten skall kunna ge klienten de råd och det biträde som objektivt sett är bäst för klienten och inte de råd och det biträde som klienten vill ha.

Ett förtroendefullt förhållande till klienterna liksom samhällets förtroende för advokat kåren kan endast upprätthållas om advokatens personliga heder, redbarhet och integritet är ställda bortom allt tvivel.

Jfr Vägledande uttalande den 11 juni 2009 angående advokaters ingående av agentavtal med klienter, enligt vilket ett agentavtal som under viss tid binder en klient till en viss advokat inte anses förenligt med de skyldigheter som följer av denna bestämmelse.

En advokat får inte främja orätt

Kravet på iakttagande av god advokatsed leder till begränsningar i handlingsfriheten när en klients intressen skall tillvaratas. Hänsynen till rättsordningen, till motpart samt till tredje man medför att en advokat i sin yrkesutövning inte får använda sig av alla till buds stående medel. Det är en självklarhet att en advokat inte får medverka till brott. Enligt god advokatsed får advokaten inte heller jämna vägen för annans brottsliga verksamhet eller främja en klients intressen på ett otillbörligt sätt. En advokat får exempelvis inte medverka till en rättshandling som är ogiltig. En advokat skall avböja varje uppdrag som går ut på att någon skall vilseledas eller på annat sätt otillbörligen förmås att företa en rättshandling. En advokat skall vidare avstå från uppdrag som leder till att någon annans rätt obehörigen kränks. Inte heller får en advokat medverka till att skriftliga handlingar upprättas för skens skull eller ges osant innehåll. En advokat får inte heller medverka till att upprätta avtal eller andra skriftliga handlingar av sådant innehåll att det kan befaras att de kommer att brukas i otillbörliga syften. För att kravet på iakttagande av god advokatsed skall uppfyllas är det alltså inte tillräckligt att advokaten förvissat sig om att det förfaringsätt som advokaten rekommenderar eller på annat sätt medverkar till inte är lagstridigt. Det måste dessutom krävas av en advokat att denne handlar på ett sätt som främjar hederlighet och redbarhet inom rättssamhället.

2 Allmänna yrkesplikter

2.1 Uppdrags utförande

2.1.1 En advokat skall utföra ett uppdrag med omsorg, noggrannhet och tillbörlig skyndsamhet. Advokaten skall se till att klienten inte förorsakas onödiga kostnader.

Kommentar:

Regeln motsvarar i sak 23 § andra stycket i de tidigare reglerna. Dock har förpliktelsen för advokaten att beakta att det allmänna eller försäkringsbolaget heller inte åsamkas onödiga kostnader för det fall rättshjälp eller rättsskydd föreligger, tagits bort. Skälet är att det i alla sammanhang bör vara omsorgen om klienten som sätts i förgrunden och att klientintresset således inte skall vägas mot intresset för det allmänna eller försäkringsbolaget av att hålla kostnaderna nere. Däremot är det självklart att advokaten inte skall lägga ned onödigt arbete oavsett att arbetet inte bekostas av klienten själv.

2.1.2 Juridiska råd skall vara grundade på erforderliga undersökningar av gällande rätt.

2.2 Tystnadsplikt och diskretionsplikt

2.2.1 En advokat har tystnadsplikt avseende det som anförtrotts advokaten inom ramen för advokatverksamheten eller som advokaten i samband därmed fått kännedom om. Undantag från tystnadsplikten gäller om klienten samtyckt därtill eller laglig skyldighet att lämna upplysning föreligger. Undantag gäller vidare i den mån yppandet är nödvändigt för att advokaten skall kunna värja sig mot klander från klientens sida eller hävda befogat ersättningsanspråk avseende det ifrågavarande uppdraget.

Kommentar: Reviderad senast 2011-05-11

Det är advokatverksamheten som utgör ramen för tystnadsplikten. Verksamheten är en vidare ram än uppdraget och innebär exempelvis att även information som advokaten får från en presumtiv klient, där något uppdrag ännu inte föreligger, kan omfattas av tystnadsplikten. Avsikten är emellertid inte att all sådan information skall omfattas. Det är framför allt sådan information som advokaten själv ber om, exempelvis för att kunna ta ställning till om advokaten kan eller vill åta sig uppdraget, som är avsedd att omfattas av tystnadsplikten, medan motsatsen normalt är avsedd att gälla för information som en presumtiv klient lämnar utan att advokaten bett om den. I en sådan situation kan det till och med åligga advokaten att låta en redan befintlig klient ta del av den information som advokaten erhållit.

Precis som i den tidigare 19 § finns också undantag från tystnadsplikten om klienten samtyckt till att informationen får lämnas ut eller om laglig skyldighet att lämna upplysning föreligger. Regeln innehåller emellertid även ett uttryckligt undantag från tystnadsplikten för att en advokat skall kunna värja sig mot klander från klientens sida, t.ex. i en tvist rörande skadeståndsanspråk från klienten. Undantag från tystnadsplikten kan då även gälla gentemot försäkringsgivare i sådana fall försäkringsvillkoren föranleder detta (se 2.6). Undantag gäller också för att advokaten skall kunna hävda ett befogat ersättningsanspråk mot klienten, t.ex. i en rättegång rörande skäligheten av det arvode advokaten begärt av klienten. Det bör dock understrykas att undantaget i en sådan situation endast gäller hävdandet av ett anspråk som härrör från det aktuella uppdraget och inte anspråk mot klienten som har sin grund i annat förhållande. Överhuvudtaget bör en advokat kunna avslöja sådan information som är nödvändig för att advokaten skall kunna försvara sig i en process mot klienten. Det bör emellertid understrykas att advokaten aldrig får yppa information i vidare mån än vad som är nödvändigt för att advokaten skall kunna ta tillvara sin rätt gentemot klienten.

Att lagstiftning i vissa fall undergräver det förhållandet att tystnadsplikten även omfattar klientens identitet är i dag uppenbart bland annat vid beaktande av gällande penningtvättslagstiftning, liksom det EU-direktiv som reglerar skyldighet att för nationella skattemyndigheter ange momsregistreringsnummer (VAT-nummer). Se beträffande det senare Vägledande uttalande den 15 oktober 2010 (cirkulär nr 18/2010) angående skyldighet för advokat att vid antagande av uppdrag från klient, som är näringsidkare i annat EU-land, informera klienten om att det föreligger en laglig skyldighet för advokat

att till Skatteverket ange klientens VAT-nummer i periodisk sammanställning för vissa tjänster som advokat säljer momsfrött till andra länder inom EU:s momsområde.

Jfr även Vägledande uttalande den 13 november 2009 (cirkulär nr 25/2009) angående advokats skyldighet att uppge referenser vid upphandling.

2.2.2 En advokat är skyldig att iaktta diskretion om sina klienters angelägenheter. En advokat får inte utan skäl göra sig underrättad om ärenden som förekommer på den byrå där advokaten är verksam, men som advokaten inte själv arbetar med.

Kommentar:

Den preciserade diskretionsplikten i andra meningen avser att förbjuda ”snokande” i ärenden som advokaten inte själv arbetar med. Däremot är regeln inte avsedd att träffa de många situationer där det föreligger ett godtagbart skäl för advokaten att i sin professionella verksamhet ta reda på uppgifter rörande en klient eller uppgifter i ett ärende som advokaten själv inte arbetar med. I normalfallet torde detta ske i samförstånd med den kollega som ansvarar för klienten eller ärendet. Det kan t.ex. röra sig om kunskapsutbyte eller andra former av befogade kollegiala kontakter eller om inhämtande av uppgifter för att bedöma jävsfrågor, men det kan också förekomma situationer där det finns skäl för en advokat att göra sig underrättad om en kollegas ärenden utan att samråd sker med kollegan. Exempel på en sådan situation kan vara att kollegan är frånvarande på grund av sjukdom eller annat skäl. Överhuvudtaget gäller att regeln endast är avsedd att förbjuda sådan informationshämtning som advokaten inte professionellt har någon nytta av.

2.2.3 En advokat är skyldig att ålägga sin personal samma tystnadsplikt och diskretionsplikt som gäller för advokaten själv.

2.3 Information till klienten

Klienten skall hållas underrättad om vad som förekommer vid utförandet av uppdraget. Frågor från klienten om uppdraget skall besvaras skyndsamt.

Kommentar:

Även om uttrycket ”på lämpligt sätt” i den tidigare 24 § har utgått, är någon saklig förändring inte avsedd. Det får ytterst ankomma på advokaten själv att avgöra vilken information som klienten från tid till annan behöver för att på ett bra sätt kunna följa vad som händer i ärendet och hur detta utvecklas.

2.4 Information från klienten

En advokat är inte, om inte särskilda skäl föranleder det, skyldig att kontrollera att de uppgifter som klienten lämnar är riktiga.

Kommentar:

Vad gäller frågan om kontrollskyldigheten är det naturligt att denna varierar beroende av karaktären av den uppgift som klienten lämnar. Normalt bör således advokaten ha rätt att utgå från att huvudmannen lämnar korrekta sakuppgifter. Om fråga emellertid är om uppgift av mer uppseendeväckande art, bör advokaten ha viss skyldighet att göra vad som med rimliga kontroller är möjligt för att undersöka uppgiftens riktighet. En uppgift som innefattar påstående om att annan gjort sig skyldig till brottslig eller vanhedrande handling, bör användas med stor försiktighet och efter sådan kontroll som med hänsyn till de effekter som uppgiften kan föranleda framstår som rimlig. I vart fall bör förutsättas att användning av sådan uppgift är relevant för det uppdrag som advokaten har påtagit sig.

2.5 Yrkeskompetens

En advokat är skyldig att upprätthålla och utveckla sin yrkeskompetens, att därvid följa rättsutvecklingen på de områden där advokaten är verksam samt att genomgå erforderlig fortbildning.

Kommentar:

Någon motsvarande regel finns inte i det tidigare regelverket. Dock innehåller 36 § i stadgarna för Sveriges advokatsamfund en bestämmelse om att ledamot skall upprätthålla och utveckla sin yrkeskompetens. Advokatsamfundets styrelse har också med stöd av andra stycket i den bestämmelsen ålagt ledamöterna en skyldighet att årligen genomgå vidareutbildning på det sätt som närmare framgår av gällande riktlinjer för professionell vidareutbildning av advokater samt att lämna uppgifter om sådan utbildning till styrelsen. Trots bestämmelsen i stadgarna är advokaternas yrkeskompetens av sådan utomordentlig vikt också från ett etiskt perspektiv att en bestämmelse även tagits in i de vägledande reglerna om god advokatsed. Det bör uppmärksammas att det inte alltid är tillräckligt med den vidareutbildning som styrelsen ålagt ledamöterna för att kravet på erforderlig fortbildning skall kunna anses uppfyllt.

2.6 Försäkringsskyldighet

En advokat är skyldig att ha en för sin verksamhet anpassad ansvarsförsäkring och att vidmakthålla försäkringsskyddet genom att iaktta för försäkringen gällande villkor.

Kommentar:

Regeln saknar motsvarighet i det tidigare regelverket. Det bör särskilt framhållas att det försäkringsskydd som administreras av Advokatsamfundet inom ramen för advokaternas serviceavgift till samfundet, ofta inte är tillräckligt för att försäkringsskyddet skall kunna anses vara anpassat till advokatens verksamhet. Ofta behöver således advokaten skaffa sig ytterligare försäkringsskydd. Även om advokatens försäkringsskydd som sådant är väl anpassat till hans eller hennes verksamhet, är det angeläget att advokaten noggrant iakttar de regler som finns i försäkringsvillkoren för att försäkringsskyddet skall kunna

vidmakthållas. Detta gäller till exempel skyldigheten att inom viss tid avisera försäkringsgivaren om att ett krav har riktats mot advokaten. Advokaten har vidare att beakta de särskilda problem som kan uppkomma vid byte av försäkringsgivare. Av nu sagda skäl har i regeln införts en skyldighet för advokaten att inte bara ha ett adekvat försäkringsskydd, utan även att vidmakthålla försäkringsskyddet genom att iaktta för försäkringen gällande villkor.

2.7 Ekonomiska förbindelser med klienten

2.7.1 Ekonomiska transaktioner mellan en advokat och dennes klient får inte förekomma om sådana inte följer av uppdraget. Om klienten driver rörelse, får dock normala transaktioner inom ramen för klientens rörelse ske.

Kommentar:

Att tillåta ekonomiska transaktioner med klienten förutsätter att transaktionen följer av uppdraget, innebär ett krav på stark och närmast direkt koppling mellan transaktionen och uppdraget. Den tidigare regeln i 22 § om att advokaten inte bör lämna klienten lån eller ikläda sig borgen för dennes skulder och inte heller själv ta emot lån av klienten, har tagits bort eftersom sådana transaktioner täcks av den nu föreslagna huvudregeln. För att dessa typer av transaktioner skall vara tillåtna krävs att transaktionen följer av advokatens uppdrag. Ett exempel på när denna förutsättning kan anses vara uppfylld är om en advokat tecknar borgen för klientens ansökan om kvarstad. Ekonomiska transaktioner med klienter bör aldrig förekomma om det finns en risk för att transaktionen kan leda till att advokaten kommer i ett beroendeförhållande till klienten.

Enligt undantagsregeln i bestämmelsens andra mening är ekonomiska transaktioner mellan en advokat och dennes klient tillåtna även i fall där transaktionen inte följer av uppdraget, förutsatt att det rör sig om normala transaktioner inom ramen för en av klienten bedriven rörelse. Det avgörande är således att transaktionen är normal för klientens rörelse, vilket innebär att transaktionen skall ske på villkor som klienten i sin rörelse tillämpar i förhållande till andra kontrahenter. Om t.ex. advokatens klient är en bank är det tillåtet för advokaten att uppta lån i banken om detta sker på för banken normala villkor. Om advokatens klient är ett företag som säljer bilar, är det tillåtet för advokaten att köpa en bil av klienten och detta även om det skulle röra sig om en mycket dyrbar bil, dock under förutsättning att transaktionen kan betecknas som normal för klientens rörelse. Ett ytterligare exempel kan vara att advokatens klient är ett företag som säljer hus. Det är då tillåtet för advokaten att köpa ett hus av klientföretaget, men bara om köpet sker på villkor som är normala för klientföretagets rörelse. Det sagda innebär att det också är tillåtet för advokaten att komma i åtnjutande av olika typer av rabatter, exempelvis personalrabatter, som klientföretaget normalt lämnar i rörelsen.

Även i fall där transaktionen framstår som normal för klientens rörelse, bör advokaten dock avstå från transaktionen om det föreligger en beaktansvärd risk för att transaktionen skulle kunna leda till att advokaten kommer i tvist med klienten i anledning av transaktionen eller kan komma att få ett intresse som strider mot klientens.

2.7.2 Det är inte tillåtet för advokat att äga aktie eller andel i klientföretag. En advokat får dock äga aktie eller andel i klientföretag vars ägande är spritt till en vidare krets. Sådan aktie eller andel får förvärfvas från klienten eller denne närstående endast om erbjudandet om förvärv riktas till en vidare krets och förvärvet sker på samma villkor som gäller för övriga i kretsen. En advokat är vidare oförhindrad att äga aktie eller andel i eget familjeföretag.

Kommentar:

Advokatsamfundets styrelse gjorde den 26 maj 2000 ett vägledande uttalande om förvärv och innehav av aktie i klientföretag. Uttalandet har nedanstående lydelse.

”God advokatsed innebär att advokat inte bör ekonomiskt engagera sig i klientens affärer. Denna regel hindrar i och för sig inte advokat att direkt eller indirekt äga aktie i klientföretag vars ägande är eller samtidigt med advokatens förvärv blir spritt till en vidare krets. Med ”vidare krets” avses därvid det som följer av 4 kap. 18 § aktiebolagslagen. Advokat skall, oavsett angivna spridningskrav, dock ha rätt att äga aktie i eget familjeföretag.

Advokatens förvärv eller innehav av aktie i klientföretag får inte medföra att andra regler om god advokatsed åsidosätts, t.ex. får förvärvet eller innehavet inte medföra att advokaten därigenom får eller, såvitt vid tidpunkten för förvärvet kan bedömas, kan komma att få ett intresse som strider mot klientens intresse.

Det förhållandet, att advokat under vissa förutsättningar får äga aktie i klientföretag, innebär ingen förändring av regeln, att det inte bör förekomma andra ekonomiska transaktioner mellan advokaten och klienten än som följer av uppdragsförhållandet och att advokaten regelmässigt inte bör inlåta sig i affärsförbindelse med klienten. Aktie i klientföretag skall därför normalt förvärfvas från annan än klienten. Förvärv av aktie direkt från klienten bör dock kunna ske om förvärvet sker vid spridning av ägandet i den omfattning som krävs enligt första stycket, under förutsättning att förvärvet sker på samma villkor som för övriga förvärvare.

Vad ovan angivits beträffande aktie skall också gälla andel, emissionsbevis, interimbevis, konvertibelt skuldebrev, skuldebrev förenat med optionsrätt till nyteckning, vinstandelsbevis, option på aktie eller andel liksom andra derivat av aktie eller andel av vad slag det vara må”.

Avsikten med bestämmelsen är att i de vägledande reglerna om god advokatsed kodifiera styrelsens uttalande. Det bör betonas att regeln, som således för vissa situationer tillåter att en advokat äger aktie eller andel i klientföretag och att sådan aktie eller andel under vissa förutsättningar får förvärfvas från klienten själv, skall ses som ett undantag från den grundläggande regeln att ekonomiska transaktioner mellan advokaten och dennes klient bara får förekomma om transaktionen följer av uppdraget för klienten.

2.7.3 En advokats förvärv eller innehav av aktie eller andel i klientföretag får inte medföra att intressekonflikt uppkommer eller kan förväntas uppstå.

Kommentar:

Denna bestämmelse kodifierar andra stycket i styrelsens uttalande från den 26 maj 2000. Även om de uppställda förutsättningarna för ägande eller förvärv av aktie eller andel i klientföretag i och för sig skulle vara uppfyllda, är ägandet eller förvärvet således ändå

inte tillåtet om innehavet eller förvärvet i det särskilda fallet medför att en intressekonflikt uppkommer eller kan förväntas uppkomma.

2.7.4 Vad ovan angivits beträffande aktie och andel gäller också annat värdepapper eller annan rättighet som berättigar till andel i företaget eller där utfallet är beroende av företagets resultat eller liknande omständighet.

Kommentar:

Denna bestämmelse kodifierar sista stycket i det vägledande uttalandet från den 26 maj 2000.

2.8 Klientmedel och annan egendom som tillhör klienten

Penningmedel och värdehandlingar liksom annan egendom som en advokat tar emot från klienten eller från annan för klientens räkning, skall ha samband med uppdraget. Ett uppdrag får inte utan särskilda skäl avse enbart förvaltning och förmedling av penningmedel eller förvaring av egendom.

Kommentar: Reviderad 2011-05-11

Bestämmelsen slår fast att det inte är tillåtet att upplåta en advokatbyrå som ”parkeringsplats” för pengar eller annan egendom. För att det skall vara tillåtet för en advokat att förvalta eller förvara pengar eller annan egendom, krävs att detta inte utgör uppdraget i sig utan att det finns ett advokatuppdrag med vilket förvaltningen eller förvaringen av egendomen har samband. Om till exempel en klient ber advokaten att denne under en tid eller tills vidare skall ta hand om en summa pengar eller förvara en tavla, är detta inte tillåtet för advokaten med mindre detta kan sägas vara ett led i ett uppdrag som advokaten har för klienten.

Undantaget för särskilda skäl tar sikte på rena undantagssituationer där en klient exempelvis är hotad eller förföljd eller där det annars föreligger ett legitimt behov för klienten av att få ha pengar eller annan egendom placerad hos advokaten utan att detta har ett samband med något annat uppdrag som advokaten har för klienten. Ett exempel på det senare fallet är att en advokat bör kunna åta sig att förvalta egendom för en klient som p.g.a. hög ålder eller av andra orsaker själv har svårt att göra detta och klienten eller dennes anhöriga inte önskar ansöka om god man eller förvaltare.

Jfr även Vägledande uttalande den 3 december 2010 angående en advokats skyldighet att – med beaktande av bestämmelserna i rättegångsbalken, stadgarna samt bokföringsreglementet – öppna klientmedelskonto i klientens namn och att avsätta klientmedel på räntebärande konto.

3 Avböjande och frånträdande av uppdrag

3.1 Erbjudande av uppdrag

En advokat är inte skyldig att ta emot ett uppdrag som erbjuds, men är skyldig att snarast meddela om uppdraget inte antas. Advokaten behöver inte ange skäl för att inte anta ett uppdrag.

Kommentar:

Om uppdraget erbjuds av en tidigare klient som kan ha anledning att tro att advokaten kommer att åta sig uppdraget, kan advokaten dock anses skyldig att vidta åtgärder som advokaten inser är så brådskande att klienten vid avböjande svar inte kommer att kunna finna annat ombud i tid och därigenom riskera rättsförlust.

3.2 Intressekonflikter

3.2.1 En advokat får inte anta ett uppdrag om det föreligger en intressekonflikt eller beaktansvärd risk för sådan. Intressekonflikt föreligger om

- 1. advokaten biträder eller tidigare har biträtt motparten i saken,*
- 2. advokaten biträder en annan klient i samma sak och klienterna har motstridiga intressen,*
- 3. advokaten biträder en annan klient i en näraliggande sak och klienterna har motstridiga intressen,*
- 4. det finns risk för att kunskap som omfattas av advokatens tystnadsplikt kan ha betydelse i saken,*
- 5. advokaten själv eller någon denne närstående har ett intresse med anknytning till saken som strider mot klientens, eller*
- 6. det annars föreligger någon omständighet som utgör hinder för advokaten att fullt ut tillvarata klientens intressen avseende uppdraget.*

Kommentar:

De ”obligatoriska” intressekonfliktsituationerna kan, efter berörda motstående intressen, indelas i klients uppdragsintresse (punkterna 1, 2 och 3), klients sekretessintresse (punkt 4) och advokatens egenintresse (punkt 5).

Uttrycket ”beaktansvärd risk” innebär att advokaten även måste överväga om en intressekonflikt kan uppstå i framtiden. Det är därför t.ex. endast i utpräglade undantagsfall tillåtet att acceptera uppdrag som försvarare för två tilltalade i samma sak även om det inte omedelbart framgår att de har motstridiga intressen.

3.2.2 En intressekonflikt kan även föreligga om advokaten biträder eller tidigare har biträtt motparten i annan sak.

Kommentar:

Skrivningen ”kan” innebär att det inte nödvändigtvis utgör en intressekonflikt att advokaten har pågående uppdrag för motparten. Motpartens intresse är ett allmänt lojalitetsintresse. Ofta är det förhållandet att advokaten har pågående uppdrag för motparten förtroendeskadligt och då föreligger en intressekonflikt. Ibland kan dock omständigheterna vara sådana att ingen av klienterna kan antas anse det illojalt, t.ex. om en advokat som har i uppdrag att företräda en part i ett skattemål ombeds biträda en annan klient med granskning av ett tilltänkt avtal med skattekunden och ingetdera ärendet har större omfattning eller betydelse för advokaten eller för någon av klienterna.

Att advokaten tidigare haft ett (avslutat) uppdrag för motparten är å andra sidan ofta inte förtroendeskadligt, men det måste i sammanhanget observeras att uttrycket ”kunskap som omfattas av advokatens tystnadsplikt” i 3.2.1 punkten 4 inte är begränsat till kunskap om sakomständigheter. Även kännedom om en individs personlighet och förhållningssätt kan utnyttjas i en förhandlingssituation och omfattas av lokutionen. Om advokaten kan förvänta uppdrag från den tidigare motparten även i framtiden får intressekonflikt oftare anses föreligga.

En advokat som exempelvis regelbundet företrätt eller företräder en kommuns socialnämnd i ärenden enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga, bör inte åta sig uppdrag för en enskild i ett annat sådant ärende mot den kommunen, om det inte är klart att engagemanget för kommunen är att betrakta som avslutat.

3.2.3 När prövning sker av huruvida en intressekonflikt föreligger i förhållande till klienter och motparter som är juridiska personer kan, beroende på omständigheterna i det enskilda fallet, som klient eller motpart vara att betrakta hela eller del av den koncern eller intressegruppering i vilken den juridiska personen ingår. Det som gäller intressegrupperingar kan även gälla en fysisk person som ägare i en juridisk person. Vid sådan prövning kan å andra sidan även som klient eller motpart vara att betrakta endast en del av den juridiska personen, om denna har omfattande verksamhet.

Kommentar:

De två första meningarna innebär att en intressekonflikt kan föreligga även om det första uppdraget är lämnat av en annan fysisk eller juridisk person än den som är tilltänkt klient i det senare uppdraget, för det fall att dessa har intressegemenskap. Den sista meningen innebär å andra sidan att en advokat kan få företräda t.ex. ett lokalkontor i Haparanda och samtidigt agera mot samma juridiska persons lokalkontor i Ystad. Huruvida detta är godtagbart beror på de särskilda omständigheterna i det enskilda fallet, bland annat uppdragens betydelse för klienten och advokaten samt om det finns risk för att samma individer i klientens organisation får befattning med båda uppdragen; i det senare fallet får intressekonflikt normalt anses föreligga.

3.3 Upplysningsplikt och samtycke

3.3.1 En advokat som överväger att anta ett uppdrag är skyldig att så snart det är möjligt pröva om någon intressekonflikt föreligger som utgör hinder för advokaten att acceptera uppdraget. Finner advokaten att hinder inte föreligger, men att det likväl föreligger omständigheter som skulle kunna ge klienten anledning till en annan bedömning, är advokaten skyldig att omgående upplysa klienten om detta. Kan sådan upplysning inte lämnas utan att advokatens tystnadsplikt eftersätts, skall advokaten avböja uppdraget.

Kommentar:

Regeln innebär att advokaten inte skall fråga sig bara om en intressekonflikt objektivt sett föreligger, utan även hur situationen ter sig ur klientens synvinkel. Även om advokaten bedömer att någon intressekonflikt inte är för handen och att uppdraget kan antas, kan omständigheter föreligga som skulle ha kunnat påverka klientens val av advokat om klienten känt till dem. I det fallet måste klienten få möjlighet att ta ställning till dessa omständigheter innan uppdraget lämnas.

3.3.2 Om uttryckligt samtycke kan inhämtas utan att advokatens tystnadsplikt eftersätts får advokaten, efter att sådant samtycke inhämtats, undantagsvis acceptera ett uppdrag även om en intressekonflikt enligt 3.2.1 punkterna 3 eller 4 eller 3.2.2 ovan kan anses föreligga, förutsatt att omständigheterna inte är sådana att det finns anledning till tvivel på advokatens förmåga att fullt ut tillvarata klientens intressen.

Kommentar:

Regeln i 3.3.2 behandlar de undantagsfall då ett samtycke från klienten kan inverka på möjligheten att anta ett uppdrag trots att en intressekonflikt kan anses föreligga, liksom förutsättningarna för att ett sådant samtycke skall kunna få betydelse.

Regeln tar inte sikte på och är inte tillämplig vid företagsöverlåtelser genom auktionsförfarande (*controlled auctions*), på så sätt att samtycke i något fall skulle möjliggöra för en advokatbyrå att företräda två eller flera konkurrerande budgivare i ett sådant auktionsförfarande.

Att en klient kan dispensera från sekretessintresset är klart, och det finns även anledning att tillåta berörda klienter att utöva inflytande i frågan om huruvida det allmänna lojalitetskravet skall förhindra advokaten från att ta ett uppdrag. Det är i praktiken tämligen vanligt att advokaten efterhör exempelvis en bolagsklients synpunkt på att advokaten accepterar ett uppdrag mot bolaget eller annan koncernenhet. Om klienten i sådant fall förklarar sig inte ha någon invändning mot detta, bör en sådan meningsyttring beaktas såsom ett väsentligt moment vid advokatens prövning av om klientens lojalitetsintresse träds förnär genom advokatens antagande av uppdraget. Ett exempel där samtycke kan innebära att advokaten kan företräda flera intressen är då flera parter

gemensamt begär biträde av advokaten för att upprätta ett avtal parterna emellan. För den händelse klienterna under uppdragets gång får sådana motstridiga intressen att advokaten inte kan fortsätta uppdraget, hänvisas till 3.4.1.

3.4 Skyldighet att frånträda uppdrag

3.4.1 En advokat som efter att ha antagit ett uppdrag finner att det föreligger någon sådan omständighet som medför att advokaten skulle ha varit skyldig att avböja uppdraget om advokaten haft kännedom om omständigheten när uppdraget erbjöds, måste frånträda uppdraget. Sådan upplysningsplikt som anges i 3.3 gäller även när en omständighet som aktualiserar frågan om intressekonflikt uppstår eller blir känd först efter det att uppdraget antagits.

Kommentar:

Principiellt är bedömningen i fråga om skyldighet att frånträda ett uppdrag densamma under uppdragets gång som när uppdraget accepteras. Det kan emellertid få vittgående konsekvenser för en klient om advokaten frånträder ett pågående uppdrag och advokaten måste då överväga om det men klienten skulle lida är så stort att uppdraget trots allt inte bör frånträdas. Fråga blir således om en intresseavvägning där det inte är givet att advokaten i den uppkomna situationen alltid har att handla så som advokaten bort handla om omständigheterna varit kända för advokaten vid uppdragets antagande. Om en advokat företräder flera klienter i samma sak och en intressekonflikt under ett ärendes handläggning uppstår dem emellan (exempelvis vid ett försvararuppdrag eller vid ett uppdrag för flera vårdnadshavare i ett mål enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga), måste advokaten frånträda uppdraget för samtliga klienter. I en sådan situation är också andra vid samma advokatbyrå eller i gemensam kontorsorganisation verksamma jurister förhindrade att överta något av uppdragen.

3.4.2 En advokat är även skyldig att frånträda uppdrag om

- 1. advokaten på grund av laga förfall eller liknande omständighet blir förhindrad att fullfölja uppdraget,*
- 2. klienten begär att advokaten skall handla brottsligt eller i strid mot god advokatsed och trots påpekande vidhåller sin begäran,*
- 3. klienten undertrycker eller förvanskar bevis eller handlar svikligt och inte kan förmås till rättelse, eller*
- 4. advokaten, för att inte handla i strid med lagstiftningen om åtgärder mot penningtvätt, rapporterat en klient till polisen.*

Kommentar:

Bestämmelsens tre första punkter motsvarar vad som gäller enligt punkterna 1–3 i andra stycket av tidigare 15 §. Avträdandeplikten enligt den fjärde punkten är en följd av penningtvättslagstiftningen.

3.5 Kollegas intressekonflikt

Vid tillämpning av 3.2 och 3.4 anses intressekonflikt för annan i den byrå eller i den byrågemenskap där en advokat är verksam normalt utgöra intressekonflikt också för advokaten. Undantag gäller om intressekonflikten uppkommit på grund av en kollegas inträde i byrån och dennes intressekonflikt uppkommit endast på grund av tidigare kollegors uppdrag. Undantag gäller även om kollegans intressekonflikt är av det slag som sägs i 3.2.1 punkten 5 och omständigheterna inte är sådana att punkten 6 är tillämplig.

Kommentar:

Bestämmelsen uttrycker den s.k. smittoregeln. Sakligt motsvarar den nya huvudregeln bestämmelsen i tidigare 14 §. Det har dock ansetts lämpligt att särskilt behandla två undantagsfall. Med ”annan” avses annan juristkollega, men även en verkställande direktör som inte är advokat omfattas av regeln.

Enligt huvudregeln kommer således intressekonflikt för en advokat att smitta alla övriga på byrån eller i den arbetsgemenskap vari advokaten ingår. Arbetsgemenskapen kan uppkomma på olika sätt. Ett består i att advokaten, utan att bolagsförhållande föreligger, samarbetar med andra i kontorsgemenskap. Den bakomliggande tanken är att jävssmitta träffar alla dem som samarbetar på sådant sätt att, typiskt sett, risken är påtaglig för att information som omfattas av advokatens tystnads- eller diskretionsplikt obehörigen sprids till utomstående. Exempel på fall där sådan risk får anses föreligga är att advokaten med annan delar lokaler, biträdespersonal, datasystem, skrivare, fax och annan sådan kontorsutrustning. Smittoregeln innebär att intressekonflikt som uppkommit på ett advokatkontor sprids även till advokatbyråns övriga arbetsplatser, däribland till dem som är belägna på annan ort inom eller utom Sverige. Det är i princip inte möjligt att undvika intressekonflikt genom upprättande av informationsbarriärer.

Från huvudregeln har gjorts två undantag. Det första gäller den vanliga situation där en advokat går från en advokatbyrå till en annan samtidigt som man på den byrå som advokaten lämnar (den gamla byrån) handlägger ett ärende vari klientens motpart biträds av en advokat på den byrå till vilken övergången sker (den nya byrån). Enligt huvudregeln skulle övergången kunna medföra att advokaten smittar den nya byrån med påföljd att den nya byrån måste avträda sitt uppdrag för motparten. En sådan ordning skulle innebära att klienter inte sällan tvingas byta ombud utan att egentliga sakliga skäl för detta föreligger. Regeln skulle ofta framstå såsom alltför sträng. Ett undantag från huvudregeln är därför påkallat. En absolut förutsättning för undantagsregelns tillämpning är då att den övergående advokaten i sin verksamhet på den gamla byrån inte haft någon befattning med eller annars fått förtrolig information om det aktuella uppdraget och att intressekonflikten för den advokatens del helt betingats av jävssmitta från annan på den gamla byrån. Det andra undantaget avser att en advokat på en byrå i en viss sak har ett intresse av personlig karaktär. Ett typiskt fall är att advokaten eller någon denne närstående har ett ekonomiskt intresse i ett företag. Det har då ansetts för strängt att låta detta förhållande obetingat medföra att annan på byrån inte skulle kunna handlägga ett uppdrag där klienten har ett mot kollegans intresseföretag stående intresse. Dock kan

omständigheterna i det enskilda fallet vara sådana att det kan råda tvivel om huruvida den handläggande advokaten verkligen kan företräda klienten fullt ut mot intresset hos annan på advokatbyrån. En sådan situation kan vara att byråns uppdrag är sådant att byråkollegans ekonomi mer påtagligt skulle kunna påverkas av utfallet av klientuppdraget. I sådant fall gäller inte undantaget.

3.6 Rätt att frånträda uppdrag utan att skyldighet till det föreligger

En advokat får inte utan klientens samtycke frånträda ett uppdrag, om inte advokaten är skyldig att frånträda uppdraget eller annars giltigt skäl kan åberopas. Giltigt skäl för att frånträda ett uppdrag kan vara att

- 1. klienten vid överlämnande av uppdraget medvetet undanhållit sådana omständigheter som skulle ha varit väsentliga för advokatens bedömning för antagande av uppdraget,*
- 2. klienten i orimlig grad betungar eller besvärar advokaten och inte kan förmås till rättelse,*
- 3. klienten lämnar advokaten instruktioner att utföra uppdraget på ett sätt som uppenbarligen är gagnlöst eller strider mot klientens intressen och trots påpekande vidhåller dessa instruktioner,*
- 4. klienten i väsentliga avseenden handlar i strid med advokatens råd eller annars klart ger till känna att klienten förlorat förtroendet för advokaten, eller*
- 5. klienten trots påminnelse inte betalar förskott eller ersättning som advokaten har rätt att fordra på grund av uppdraget.*

Kommentar:

Regeln förtydligar att rätt att frånträda ett uppdrag även föreligger när advokaten fått oriktiga uppgifter som grund för sitt antagande av uppdraget.

3.7 Angivande av skäl för frånträde m.m.

3.7.1 En advokat som vill frånträda ett uppdrag är skyldig att för klienten ange skälen till detta och på klientens begäran lämna skriftligt besked därom. Advokaten skall före frånträdandet om möjligt bereda klienten skälig tid att anlita annan advokat. Vid frånträdande av uppdrag som rättegångsombud åligger det advokaten, enligt vad som stadgas i 12 kap. 18 § rättegångsbalken, att på grund av fullmakten bevaka klientens rätt till dess klienten hunnit vidtaga åtgärd för utförande av sin talan.

3.7.2 Vad som anges i 3.7.1 gäller inte i de fall en advokat, för att inte handla i strid med lagstiftningen om åtgärder mot penningtvätt, har att rapportera en klient till polisen.

Kommentar:

I bestämmelsen har lagts till en ny regel för att tillgodose de krav som föranletts av lagstiftningen om penningtvätt.

3.8 Uppdrag som skiljeman eller domare

Vad ovan angivits beträffande intressekonflikt skall inte gälla då advokat är underkastad jävsregler såsom skiljeman eller som domare i domstol.

Kommentar:

Att en advokat anlitas som skiljeman hör numera till vanligheterna. I sådant fall är advokaten regelmässigt underkastad de särskilda jävsregler som enligt lag och/eller tillämpligt skiljedomsreglemente gäller för en skiljeman. Dessa särskilda jävsregler är i allmänhet konstruerade så att part som vill göra gällande jäv har att anmäla detta inom viss tid från kännedom om det jävsgrundande förhållandet. I annat fall blir rätten att göra jävsinvändning prekluderad. Syftet med preklusionsreglerna är att förhindra ett illojalt utnyttjande av jävsinstitutet.

Svenska advokater deltar såsom skiljemän ofta i förfaranden där det också som medskiljemän deltar jurister, oftast advokater, från andra länder. Det framstår som angeläget att samtliga skiljemän är underkastade samma jävsregler. Det skulle vara olyckligt om olika jävsregler kom att gälla för ledamöterna i en och samma nämnd genom att den svenske advokaten skulle vara underkastad de för skiljetvisten gällande jävsreglerna samt därutöver de regler om jäv som följer av svenska advokatetiska regler. Effekten av den skiljedomsrättsliga preklusionsregeln skulle även försvagas, eftersom en part som försummat fristen i praktiken ofta skulle kunna tvinga bort en skiljeman under hot om disciplinmälan. De skiljemannarättsliga jävsreglerna är ändamålsenligt utformade av lagstiftaren. Något extra regelverk därutöver behövs inte. Denna regel innebär därför till viss del en återgång till det rättstillstånd som i disciplinnämndens tidigare praxis rådde och som innebar att en advokat i sin skiljemannaverksamhet var undantagen från disciplinär kontroll, eftersom sådan verksamhet inte ansågs innefatta advokatverksamhet. Att helt lyfta bort de advokatetiska reglerna från skiljemannauppgifterna vore dock att gå för långt. Det är tillräckligt att i fråga om intressekollisioner låta de regler som gäller för skiljeförfarandet vara ensamt styrande.

I fråga om en kollegas intressekonflikt, liksom vad gäller intressekonflikt för skiljemannen beträffande nya uppdrag, skall självfallet ett uppdrag som skiljeman bedömas på samma sätt som ett sedvanligt klientuppdrag, dvs. ett skiljemannauppdrag får normala jävseffekter för övriga på advokatbyrån.

Samma sak som sagts beträffande skiljemannauppdrag gäller för en advokat som tillfälligt adjungeras att tjänstgöra i domstol. Rättegångsbalkens jävsregler är här tillräckliga.

4 Arvode och redovisning m.m.

4.1 Beräkning av arvodet och fakturering

4.1.1 Det arvode som en advokat debiterar skall vara skäligt.

Kommentar:

Att bli skäligt debiterad anses vara ett klientprivilegium. Oskälig arvodesdebitering utgör enligt förarbetena till 8 kap. 7 § andra stycket rättegångsbalken exempel på förfaranden som skall kunna föranleda disciplinärt ingripande mot en advokat. Eftersom bestämmandet av skäligheten är beroende av ett flertal faktorer, som kan vara svåra att bedöma var för sig och även svåra att avgränsa från varandra, måste det accepteras att skälighetsbedömningen kan bli skönsmässig. Det behöver därför inte vara ett åsidosättande av god advokatsed att advokatens bedömning inte överensstämmer med ett beslut i ett rättsligt förfarande. Regeln får inte uppfattas som att den utgör ett hinder mot advokatens frihet att med viss marginal bestämma sitt arvode. Brott mot god advokatsed föreligger om advokaten flagrant har åsidosatt regeln. (Se Wiklund, God advokatsed s. 360).

Vid frånträdande av uppdrag där orsaken kan hänföras till advokaten, skall vid bestämmande av arvodet hänsyn tas till de merkostnader som därigenom kan drabba klienten.

4.1.2 Vid bedömning av vad som är skäligt arvode för ett uppdrag får beaktas vad som avtalats med klienten, uppdragets omfattning, dess art, svårighetsgrad och betydelse, liksom advokatens skicklighet, arbetets resultat och andra sådana omständigheter.

Kommentar:

Regeln exemplifierar vad som får beaktas vid bedömningen av vad som är skäligt arvode. Det arvode en klient skall betala för ett advokatuppdrag är en civilrättslig fråga som kan regleras genom avtal mellan klienten och advokaten. God advokatsed måste emellertid förutsätta att även det avtalade arvodet skall vara skäligt vare sig fråga är om ett avtalat fast arvode eller om ett avtalat timarvode. Ett avtal om fast arvode i anslutning till att uppdraget antas, förutsätter att uppdraget då i rimlig mån kan överblickas.

Antar advokat uppdrag med författningsenlig ersättningsnorm eller med ersättningsnorm från försäkringsgivare eller liknande (såsom intresseorganisation), skall avtal om arvode enligt normen anses föreligga. Vid försäkringsskydd eller liknande får dock advokaten gentemot klienten förbehålla sig rätt att avvika från den ersättningsnormen. Förutsättningen är att detta klargörs för klienten då uppdraget antas (jfr 4.4.2 och 4.4.3).

Med uppdragets omfattning avses bland annat tid, varvid i första hand inte skall beaktas den tid som advokaten faktiskt lagt ned, utan den tid som uppdraget normalt skulle ha

krävt. Med uppdragets art kan avses krav på skyndsam handläggning och sålunda att advokatens omedelbara tillgänglighet varit erforderlig eller att särskilda krav på advokatens organisation förelegat. Till uppdragets omfattning och art kan även höra advokatens bundenhet i den meningen att advokaten hindrats att ta andra uppdrag. Nyheten i det problem advokaten haft att lösa kan hänföras till uppdragets art men också till svårighetsgrad och advokatens skicklighet. Uppdragets betydelse och arbetets resultat avser i båda hänseenden ytterst nyttan för klienten. Uppdragets betydelse kan avgränsat avse ett beaktande av tvisteföremålets förmögenhetsvärde, men även ett beaktande av exempelvis ett särskilt ansvar som advokaten anförtrots eller som på annat sätt följt av uppdraget. Skicklighet innefattar bland annat advokatens specialkunskaper inom ett område som uppdraget rymmer.

4.1.3 En advokat får uppbära ersättning endast i sedvanliga betalningsmedel. Debiterat arvode behöver inte specificeras, men advokaten är skyldig att på begäran lämna klienten skriftlig redogörelse för det utförda arbetet. Om advokaten debiterar klienten för utlägg, skall tydligt anges vari dessa består.

Kommentar:

Med sedvanliga betalningsmedel avses kontanter, check, postväxel och liknande (se Advokatsamfundets styrelses vägledande uttalande den 26 maj 2000). Även kvittning anses vara sedvanligt betalningsmedel när avräkning sker från klientmedelskonto. Klientens rätt att begära skriftlig redogörelse för det utförda arbetet gäller även vid offentligt finansierade uppdrag där klienten kan åläggas betala hela eller del av kostnaden. Begärd skriftlig redogörelse skall vara så utförlig och tydlig att ersättningsanspråkets skälighet kan bedömas.

4.1.4 En advokat skall i anslutning till att uppdraget antas ange principerna för sin debitering samt upplysa klienten om vilka faktureringsrutiner som advokaten avser att tillämpa. Arvode får debiteras genom delfaktura, a conto-faktura eller fakturering efter avslutande av uppdraget.

Med delfakturering avses debitering av slutligt arvode för del av advokatens arbete som kan hänföras till viss period eller visst arbetsmoment. Med fakturering a conto avses debitering av del av det totala arvodet utan bestämd anknytning till viss del av arbetet. Debitering av arvode a conto skall redovisas i slutfaktura.

Kommentar:

I anslutning till att uppdraget antas skall advokaten lämna uppgift om principerna för sin debitering och om vilka faktureringsrutiner som kommer att tillämpas. Med principerna för debitering avses vad som läggs till grund för bestämmande av arvodet (jfr 4.1.2) och med faktureringsrutiner valet av faktureringsform samt frekvensen av faktureringen. I de fall priset på tjänsten fastställts innan uppdraget påbörjas föreligger en skyldighet att lämna sådan uppgift, och i annat fall skall sådan uppgift lämnas på klientens begäran.

Regeln är tillkommen med beaktande av det s.k. tjänstedirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/123/EG om tjänster på den inre marknaden). Upplysningen om faktureringsrutinerna utgör en förutsättning för frånträdande av uppdrag vid utebliven betalning (jfr 3.6 p. 5). Vid återkommande uppdrag från samma klient skall advokaten anses ha fullgjort sin upplysningsskyldighet, om upplysningen lämnats en gång och någon ändring inte är avsedd. Vid eventuell tvist med klienten har advokaten bevisbördan för att ha uppfyllt sin upplysningsplikt. Anledning till dokumentation av tydliga upplysningar i fråga om debiteringsprinciper och faktureringsrutiner finns därför i många fall. Se även 4.4.1 och 4.4.3.

I regelns andra stycke förklaras faktureringsformerna. Vid delfakturering är fördelen att debiteringen avslutas fram till varje faktureringsstillfälle. Någon särskild slutfaktura erfordras inte om endast delfakturering tillämpas. Nackdelen är att arbetets slutresultat inte kan beaktas såsom vid slutfakturering efter a conto-fakturering. Vid a conto-fakturering får debiteras för ett vederhäftigt uppskattat värde av det arbete som är utfört och för vad som kallas tidsspillan samt för tid som advokaten på annat sätt ställt till klientens förfogande. Vid s.k. retainer-uppdrag får advokaten motta förskott för avtalat arvode för utförande av eventuella uppdrag under en viss kommande period. Arvodesbetalning får om arbete inte utförts avräknas förskottet i andelar allt eftersom avtalad förfogandetid löpt. ”Retainer-uppdrag” som enbart har till syfte att hindra advokaten från att engagera sig för eventuell motpart är inte tillåtet.

4.2 Riskavtal

4.2.1 En advokat får inte med klienten ingå ett arvodesavtal som ger rätt till en kvotdel av uppdragets resultat, om inte särskilda skäl därtill föreligger.

Kommentar:

Regeln förbjuder i princip advokat att ingå arvodesavtal som ger advokaten rätt till en kvotdel av uppdragets resultat om inte särskilda skäl föreligger. Särskilda skäl för att tillåta ett sådant avtal kan vara biträde i mål där lag om grupptalan tillämpas eller biträde i gränsöverskridande uppdrag där ett sådant avtal är bestämt för handläggning utanför Sverige och utgör en förutsättning för uppdraget. Fråga kan i det senare hänseendet vara om uppdrag rörande en del av en tvist som skall handläggas i Sverige. Såsom ytterligare exempel på undantagssituationer kan nämnas fall där klienten utan kvotdelsavtal har svårt att få sin sak rättsligt prövad (*access to justice*). Regeln är i överensstämmelse med CCBE:s regler om god advokatsed inom EU (se däri punkten 3.3) om förbud mot resultatandelsavtal, s.k. *pactum de quota litis* eller *contingency fee*, men den tar även hänsyn till sådana särskilda omständigheter som kan motivera att ett sådant avtal tillåts i det enskilda fallet.

4.2.2 Ett avtal som innebär att advokaten tar en ekonomisk risk i utfallet av saken får inte innebära att advokatens ekonomiska egenintresse i saken blir oproportionerligt eller på annat sätt kan inverka negativt på advokatens utförande av uppdraget.

Kommentar:

Något uttryckligt förbud mot riskavtal har aldrig förelegat enligt svenska regler. Riskavtal har emellertid historiskt sett av Advokatsamfundet bedömts som olämpliga. Skälet för denna bedömning har främst varit att riskavtal ansetts kunna kränka regeln om att advokatens arvode skall vara skäligt samt kringgå vad som syftar till att motverka att advokatens engagemang blir en direkt ekonomisk del av klientens sak.

Regeln förbjuder under alla förhållanden arvodesavtal där advokaten tagit en sådan ekonomisk risk i utfallet av saken att advokaten kan finna det ekonomiskt fördelaktigt att vidta handling eller underlåta något som kan skada klientens intressen. Exempelvis kan det vara fråga om att råda klienten att acceptera en förlikning som ger ett sämre resultat för klienten än vad som annars skulle kunna bli fallet. Inte heller får advokaten göra sin ekonomi så beroende av utfallet av ett uppdrag att advokatens oberoende äventyras.

4.3 Arvode vid rättsligt förfarande

Arvode som debiteras i anledning av rättsligt förfarande får inte, om det inte finns särskilda skäl, överstiga vad advokaten för klientens räkning i förfarandet yrkat att motpart skall förpliktas att utge.

Kommentar:

Med rättsligt förfarande avses här förfarande där domstol eller annan myndighet prövar en parts kostnadsyrkande. Det finns flera faktorer som kan inverka vid bestämmandet av vilket arvode som skall yrkas i ett rättsligt förfarande. Den rättsliga prövningen av ett kostnadsyrkande utgör ytterst en skälighetsbedömning av vad motparten skall betala till klienten. En sådan prövning kan naturligtvis också ge klienten en uppfattning om vad som ansetts vara skäligt arvode.

Särskilda skäl för att begära mer av klienten än vad som yrkas i ett rättsligt förfarande kan vara att klienten av affärsmässiga skäl eller för att tillgodose ett konsument- eller arbetstagarintresse inte önskar att motparten skall betala högre kostnader än vad som yrkas. Andra särskilda skäl kan vara av processtaktisk art, såsom att exempelvis avstå från ett kostnadsyrkande som är hänförligt till ett sakkunnigutlåtande som inte talat för klientens sak eller som avser hörande av vittnen som inte kommit att åberopas. Om en avvikelse som inte följer av klientens instruktion avses tillämpas skall samråd med klienten ske innan yrkandet framställs. Såsom särskilda skäl skall anses tillåtet att vid uppdrag som privat försvarare och vid vissa andra typer av mål (såsom skattemål) framställa yrkande om ersättning för försvarar- eller ombudskostnader vid klientens framgång till belopp motsvarande endast författningssenlig ersättningsnorm, oaktat advokaten förbehållit sig rätt till högre ersättning från klienten.

4.4 Finansiering av uppdraget

4.4.1 En advokat skall upplysa klienten om tillgängliga möjligheter att få uppdraget finansierat genom offentliga förmåner eller försäkringsskydd samt upplysa om villkoren för detta. En advokat skall medverka till att klientens rättigheter i detta hänseende tillvaratas.

Kommentar:

Regeln skall inte uppfattas så att en advokat skulle vara förhindrad att i anslutning till att uppdraget erbjuds avböja finansiering genom offentliga förmåner eller försäkringsskydd och liknande. Upplysningsskyldigheten avseende villkoren är viktig och skall fullgöras i anslutning till att uppdraget antas och innefattar i förekommande fall även information om att finansieringen inte täcker ansvaret för motparts kostnader. Det är också viktigt att upplysa om de övriga begränsningar som kan föreligga och som kan innebära att finansieringen blir otillräcklig. Om uppdrag som skall finansieras genom offentliga förmåner, försäkringsskydd eller liknande antas, har advokaten att biträda vid ansöknings- och anmälningsförfarande samt biträda vid avräkningsförfarande. Det kan normalt inte anses tillåtet att direkt av klienten begära att denne förskotterar ersättning utöver eventuell självrisk i sådana fall där försäkringsskydd eller liknande är avsett att tas i anspråk och i stället hänvisa klienten att själv utverka ersättningen.

Inför antagande av försvararuppdrag där advokaten inte skall förordnas till offentlig försvarare (privat försvarare) skall advokaten på det sätt som föreskrivs i 4.1.4 klargöra för klienten vilka principer för debitering och faktureringsrutiner som avses tillämpas. Advokaten skall samtidigt för klienten klargöra om advokaten därvid avser att avvika från den ersättningsnorm som tillämpas vid offentliga försvar samt om att ersättningen från det allmänna vid klientens framgång kan bli begränsad till vad som skulle ha gällt för ett offentligt försvar. Om dokumentation av upplysning hänvisas till vad som anges i kommentaren till 4.1.4.

Bestämmelsen 4.4.2 är reviderad 2009-12-11 att gälla från och med 2010-01-01¹

4.4.2 En advokat får inte för arbete, som omfattas av uppdrag såsom offentlig försvarare, biträde enligt rättshjälplagen, eller annat rättsligt biträde av klienten eller annan förbehålla sig eller ta emot arvode eller annan ersättning utöver den ersättning som fastställs av vederbörande myndighet, om annat inte följer av lag.

Kommentar: Reviderad 2009-12-11

Regeln föreskriver samma förbud i fråga om arvode som följer av författningsbestämmelser. Regeln hindrar emellertid inte en advokat att i enlighet med

¹ Se cirkulär nr 29/2009.

21 kap. 10 § femte stycket rättegångsbalken och 29 § rättshjälpslagen av en klient förbehålla sig och ta emot skäligen ersättning för tidsspillan och utlägg, som enligt 21 kap. 10 § fjärde stycket rättegångsbalken och 27 § rättshjälpslagen inte omfattas av biträdets rätt till ersättning. Regeln omfattar alla typer av förordnanden som rättsligt biträde.

Försvararuppdrag kan inledningsvis antas utan att förordnande om offentligt försvar önskas av klienten, vilket exempelvis kan vara fallet då klienten vill undvika den offentlighet som kan följa av ett beslut om offentligt försvar. Vid sådant förhållande torde, om inte förordnande om sekretess kunnat erhållas och det inledande biträdet inte ersätts inom ett senare förordnande om offentligt försvar, advokaten ha rätt att för sådant biträde debitera klienten. En förutsättning för detta är att biträdet kan avskiljas och tydligt förbehåll därom gjorts vid antagandet av uppdraget.

4.4.3 En advokat skall, i anslutning till att ett uppdrag där rättsskydd föreligger antas, klargöra för klienten om advokaten avser att avvika från av i försäkringsvillkoren angiven ersättningsnorm.

Kommentar:

Klargörandeskyldigheten gäller vid sidan av skyldigheten att samtidigt informera om principerna för debitering och faktureringsrutinerna som avses tillämpas i uppdraget (jfr 4.1.4).

4.5 Förskott

En advokat får begära förskott för att betala utlägg för klienten. Advokaten får också, om förbehåll om detta gjorts vid antagandet av uppdraget eller om det annars är rimligt, begära förskott på sitt arvode. Förskott utgör klientmedel. Vid arvodesbetalning från klientmedelskonto skall faktura som redovisar betalningen samtidigt tillställas klienten.

Kommentar:

Förskott utgör alltid klientmedel. Av bokföringsreglementet framgår de särskilda regler som gäller för förvaltning av klientmedel. Vid arvodesbetalning från klientmedelskonto skall en faktura som redovisar betalningen och sålunda avräkningen samtidigt tillställas klienten oavsett om fråga är om delfaktura, a conto-faktura eller slutfaktura. Advokaten behöver inte före avräkningen avvakta klientens godkännande.

För det fall att förbehåll om förskott inte gjorts vid antagandet av uppdraget, har advokaten ändå rätt att begära förskott på sitt arvode om detta kan anses rimligt. Därmed åsyftas exempelvis att det visar sig att de förutsättningar som förelåg när uppdraget mottogs varit felaktiga eller ofullständiga. Detta får anses gälla oavsett om den felaktiga

eller ofullständiga förutsättningen hänför sig till uppdraget som sådant eller om den är mer att hänföra till klienten. Om advokaten vid uppdragets mottagande fått uppfattningen att fråga är om ett ärende av enkel beskaffenhet och det senare visar sig att uppdraget är mer komplicerat eller mer arbetskrävande än vad som kunnat förutses, har advokaten rätt att senare begära att klienten erlägger ett med hänsyn till omständigheterna lämpligt förskott. Detsamma måste bedömas rimligt om allvarlig risk föreligger för att advokaten inte kommer att få betalt för sitt arbete. Fråga kan därvid vara om att klienten inledningsvis vilselett advokaten om sin ekonomiska förmåga. Advokaten har alltid rätt att begära förskott för löpande utlägg även om advokaten inte vid tidpunkten då uppdraget antogs gjort förbehåll om detta. Advokaten har alltså rätt att fordra att klienten skall tillhandahålla de medel som behövs till utgifter för klientens räkning. I enlighet härmed är advokaten också berättigad att fordra att klienten skall ersätta honom för utlägg även om uppdraget ännu inte slutförts.

Reglerna påverkar advokatens rätt att frånträda uppdraget på grund av utebliven betalning från klienten. Såsom vid varje frånträdande måste advokaten särskilt beakta den situation han försätter klienten i genom att lämna uppdraget. Advokaten får därför inte fordra ett oskäligt förskottsbelopp och måste under alla omständigheter bereda klienten skälig tid för inbetalningen. Advokaten har under sådan tid skyldighet att vidta erforderliga åtgärder till undvikande av att klienten drabbas av rättsförlust.

4.6 Slutfakturering och redovisning

4.6.1 När ett uppdrag slutförts eller upphört på annat sätt, skall slutfaktura tillställas klienten utan dröjsmål om inte endast delfakturering tillämpats.

Kommentar:

Uppdragets art är vägledande ifråga om när uppdrag slutförts och när skyldigheten att avge slutfaktura inträder. Om uppdraget är att biträda i ett rättsligt förfarande skall uppdraget normalt inte anses slutfört förrän ett slutligt avgörande föreligger. Biträde vid verkställighet efter avgörande i ett rättsligt förfarande får anses vara ett annat uppdrag om inte annat sagts. Slutfakturering skall alltid tillämpas då a conto-fakturering förekommit. Slutfakturan skall då redovisa hela kostnaden vid upphörandet samt redovisa avräkning för tidigare a conto-debitering.

Delfakturering kan avse över tid löpande biträde i flera ärenden för samma klient, såsom exempelvis biträde i olika angelägenheter under visst kvartal eller viss månad. För löpande biträde kan även a conto-fakturering tillämpas men skall då följas av slutfakturering exempelvis per kalenderår.

4.6.2 Om advokaten tagit emot medel under uppdragets gång skall slutredovisning utan dröjsmål avges till klienten och saldo klienten tillgodo omedelbart utbetalas till denne, om inte annat är avtalat eller följer av uppdragets art. En advokat får inte som villkor för

utbetalning kräva att klienten skall godkänna debitering av arvode eller slutredovisning. En advokat får inte heller genom avtal eller förbehåll frita sig från redovisningsskyldighet.

Kommentar:

Huvudregeln är att ett saldo klienten tillgodo omedelbart skall utbetalas så snart sådant föreligger om inte annat är avtalat eller följer av uppdragets art. Med avtalat innefattas en överenskommelse som avser säkerställande av advokatens rätt till ersättning varvid fråga blir om förskott. Med uppdragets art avses exempelvis förvaltnings- och avvecklingsuppdrag där medel erfordras löpande för fullgörande av advokatens uppdrag.

Regeln är jämväl ett uttryck för att ett advokatuppdrag normalt sett inte är att enbart förvalta penningmedel.

4.6.3 En advokats redovisning skall vara klar och tydlig. Redovisningen skall ange allt vad advokaten i anledning av uppdraget uppburit samt ange de utlägg som advokaten haft och det arvode som avräknats genom fakturor. Dag för mottagande och utgivande av varje särskilt belopp skall anges. Redovisningen skall vara daterad.

Kommentar:

Om redovisningen uppfyller regelns grundläggande klarhets- och tydlighetskrav samt i övrigt vad som föreskrivs i regeln får datorframställd redovisning avges och också åberopas i anslutning till fakturering. Beträffande utlägg erinras om kravet att i text tydligt ange vari utlägget består (jfr 4.1.3). Utlägg får sålunda inte redovisas som en samlingspost. Debiterade utlägg skall motsvaras av en faktisk kostnad, om inte annat avtalats med klienten. En advokat får t.ex. normalt inte debitera en klient ett schabloniserat belopp avseende egna kontorsomkostnader.

4.6.4 Om skyldighet att i vissa fall avge redovisning för medelsförvaltning årsvis och kontrolluppgift till myndighet är stadgat i lag och i Advokatsamfundets bokföringsreglemente.

Kommentar:

Regeln avser den särskilda redovisningskyldighet som föreligger för medelsförvaltning utöver vad som följer av reglerna om slutredovisning. Sådan redovisning skall enligt bokföringsreglementet 5 § avges senast den 1 april varje år och avse medelsförvaltning som förekommit under föregående kalenderår om advokaten vid något tillfälle under detta år haft en redovisningsskuld överstigande ett basbelopp, varvid skall förstås ett prisbasbelopp enligt nuvarande terminologi. Om slutredovisning avgetts i uppdraget före den 1 april behövs inte redovisning enligt bokföringsreglementet för närmast föregående kalenderår. Beträffande krav på redovisningens utformning och andra föreskrifter hänvisas

till bokföringsreglementet. Kontrolluppgiftsskyldigheten omfattar medelsförvaltning för fysiska personer och dödsbon, varvid närmare föreskrifter finns i lagen (2001:1227) om självdeklarationer och kontrolluppgifter.

5 Förhållandet till motparten

5.1 Otillbörliga åtgärder

En advokat får inte försöka främja klientens sak genom otillbörliga åtgärder mot motparten.

Otillbörliga åtgärder är bland andra:

- 1. anmälan till myndighet om brott eller annat som saknar fog eller samband med uppdraget, liksom hot om sådan anmälan,*
- 2. ansökan om betalningsföreläggande, konkursansökan eller betalningsanmaning före konkursansökan i fall då advokaten vet att det mot fordran görs invändning som inte är uppenbart ogrundad,*
- 3. skandalisering av motparten eller hot om sådan åtgärd, eller*
- 4. omotiverad kontakt med utomstående eller hot om sådan åtgärd.*

Kommentar: Reviderad 2009-04-16

Regeln har delvis sin motsvarighet i den tidigare 37 §. Regeln har förtydligats och anpassats till disciplinnämndens praxis genom andra styckets andra punkt. I tredje punkten samma stycke har gjorts den ändringen att den omfattar varje skandalisering och hot om sådan, oavsett var den sker. Med skandalisering avses att advokaten med otillbörliga uttalanden vänder sig till en obestämd krets.

5.2 Förvarning om rättsliga åtgärder

5.2.1 Rättslig åtgärd mot en motpart får inte vidtas utan att motparten först har beretts skälig tid för att ta ställning till klientens anspråk och möjlighet att träffa en uppgörelse i godo.

5.2.2 Rättslig åtgärd får dock vidtas utan förvarning, om ett dröjsmål skulle medföra risk för rättsförlust eller annan skada för klienten samt om det annars finns särskilda skäl för att skyndsamt vidta sådan åtgärd.

5.3 Nedsättande uppgifter

En advokat får inte i ett rättsligt förfarande förebringa bevisning om förhållanden som är nedsättande för motparten eller göra för motparten kränkande eller förklenande uttalanden, om det inte i den aktuella situationen ter sig försvarligt för att ta tillvara

klientens intressen. Också i övrigt skall en advokat avstå från åtgärder eller uttalanden, som är ägnade att i onödan kränka eller såra motparten.

Kommentar:

Regeln belyser advokatens skyldighet att ta tillvara klientens intressen samtidigt som viss hänsyn skall tas till motparten. Ett uttalande om motparten skall te sig försvarligt utifrån den situation advokaten befinner sig i när uttalandet görs. Härigenom undviks en alltför sträng bedömning i efterhand. Se även bestämmelsen i 6.3.2 och vad som anges i kommentaren till denna bestämmelse.

5.4 Vilseledande uppgifter

En advokat får inte vilseleda motparten genom att om faktiskt förhållande eller innehållet i rättsregel lämna uppgift som advokaten vet är oriktig.

Kommentar:

Regeln tar sikte endast på advokatens vetskap. Det har ansetts föra för långt att utsträcka den till vad advokaten borde veta, eftersom rättslig och faktisk argumentation då kunde hämmas allt för mycket. En advokat får emellertid förutsättas ha, eller i vart fall förskaffa sig, god kunskap om relevanta rättsreglers innehåll och innebörd. Om ett bestämt uttalande om en rättsregel varit direkt felaktigt har advokaten antagligen brutit mot denna regel eller regeln i 2.1.2.

5.5 Om motparten saknar ombud eller biträde

5.5.1 Vid kontakt med en motpart som inte anlitar ombud eller biträde skall en advokat, när så är påkallat, informera motparten om att det inte ingår i advokatens uppdrag att tillvarata motpartens intressen samt råda denne att anlita advokat.

5.5.2 Förslag till äktenskapsförord, bodelningshandling, överenskommelse om ensam vårdnad om barn och andra sådana handlingar, får normalt inte utges utan föregående kontakt med båda parter. En advokat får dock tillställa part, som advokaten inte haft kontakt med, förslag till sådan handling, om advokaten i följebrev lämnar sådan information som anges i 5.5.1.

5.5.3 Dokument som innefattar benefik rättshandling får normalt bara upprättas i samråd med den som skall företa rättshandlingen.

Kommentar:

Reglerna ger uttryck för att advokaten har en viss omsorgsplikt gentemot motparten. Särskilt gäller detta när motparten inte företräds av advokat och heller inte kan antas fullt ut förstå att tillvarata sina intressen. Omsorgsplikten sträcker sig emellertid inte längre än

att för sådan motpart framhålla att advokaten inte har att företräda annan än sin klient och att motparten kan behöva skaffa sig ett eget biträde.

Genom begreppet ”kontakter” i 5.5.1 har regelns tillämpningsområde vidgats i förhållande till vad som tidigare gällt. Skyldigheten att informera motparten måste avgöras från fall till fall. Skyldigheten föreligger när det är påkallat att informera motparten. Om så är fallet kan bero på bland annat vem motparten är.

Regeln i 5.5.2 är ny och är delvis en kodifiering av disciplinnämndens praxis. Regeln innebär ingen inskränkning i advokatens skyldighet att tillvarata sin klients intressen. Regeln tar sikte på familjerättsliga förhållanden. Om advokaten inte haft kontakt med motparten får familjerättsliga handlingar av angiven art inte utges utan att motparten informeras om att det inte ingår i advokatens uppdrag att tillvarata motpartens intressen och tillråds att anlita advokat.

Regeln i 5.5.3 är avsedd att träffa alla handlingar som innefattar benefika moment och som inte omfattas av 5.5.2. Vid benefik rättshandling av en juridisk person behöver normalt inget samråd ske.

5.6 Om motparten anlitar advokat

Om motparten anlitar advokat, skall förhandlingar i saken föras med advokaten och meddelanden i ärendet riktas till denne. Det är då inte tillåtet att söka kontakt direkt med motparten, om det inte är fråga om åtgärd som lagligen måste företas mot motparten själv eller det annars av särskilda skäl framstår som nödvändigt. I sådana fall skall motpartens advokat underrättas.

Kommentar:

Regeln motsvarar första stycket i 49 § i de tidigare reglerna. Samma princip bör gälla om motparten anlitar ett annat rättsbildat externt ombud än advokat.

5.7 Förlikningserbjudande

En advokat får inte utan motpartens samtycke i ett rättsligt förfarande yppa av motparten framfört förlikningserbjudande.

Kommentar:

Regeln är ägnad att underlätta förlikningsförhandlingar. Det finns inget förbud mot att yppa eget förlikningserbjudande.

6 Förhållandet till domstolar och myndigheter

6.1 Allmänt

6.1.1 Såsom ombud eller biträde i rättegång är en advokat skyldig att iaktta vad rättegångsbalken och andra författningar rörande processen föreskriver. Advokaten skall ordentligt sätta sig in i saken och driva denna med sådan omsorg och på det sätt som god rättskipning kräver.

Kommentar:

Regeln motsvarar den tidigare 44 § första stycket med undantag för att det däri befintliga skyndsamhetsrequisitet har tagits bort. "Skyndsamhet" ingår i kravet på "omsorg" vilket inrymmer även andra viktiga krav. Att särskilt framhålla skyndsamheten, utöver vad som får anses följa av "omsorgen" har inte ansetts befogat, eftersom "skyndsamhet" ibland kan anses strida mot klientintresset.

Något omsorgskrav finns inte angivet i rättegångsbalken och bör därför ingå i dessa regler. Omsorgskravet är grundläggande för all advokatverksamhet i förhållandet till klienten, men också i förhållande till rätten och rättskipningen. Regeln avser att motverka handlanden som att inställa sig i rätten utan att vara väl förberedd, att medvetet vänta med att åberopa vittnen eller annan bevisning för att vinna överraskningsfördelar om det inte kan anses befogat, att inte inställa sig till en rättegång med tredskodomspåföljd för att kunna återuppta målet efter återvinning, att ange långvariga förhinder att närvara vid förhandling i förhållningssyfte, etc.

Även om advokaten har att i huvudsak ta tillvara klientens intressen under en rättegång, finns också en skyldighet att beakta det allmännas intresse av en snabb, effektiv och kvalitativ insats från advokatens sida. Dessutom ligger det i klientkollektivets intresse att rätt skipas utan onödig omgång.

6.1.2 En advokat skall verka för att av rätten meddelade förelägganden följs och att förfrågningar från rättens sida besvaras utan dröjsmål.

Kommentar:

Reviderad 2009-12-11

Eftersom rättens föreläggande riktas mot parten, ligger det inte alltid i advokatens hand att se till att ett föreläggande eller en förfrågan följs respektive besvaras utan dröjsmål. Advokaten skall dock verka för att så sker genom att göra vad som kan anses åligga honom eller henne för att efterkomma rättens föreläggande. En advokat är också i övrigt skyldig att verka för att rättens förelägganden efterkoms på bästa sätt.

Jfr även Vägledande uttalande den 21 augusti 2009 angående advokats medverkan till delgivning av handling till klient avseende föreläggande att infinna sig personligen.

6.1.3 Uppstår hinder för inställelse eller dylikt skall rätten skyndsamt underrättas om detta.

6.1.4 Upphör advokatens uppdrag som ombud eller biträde, är advokaten skyldig att utan dröjsmål meddela rätten detta.

6.2 Uppgifter och bevisning

6.2.1 En advokat får inte till domstol lämna en uppgift som advokaten vet är osann och inte heller bestrida en uppgift som advokaten vet är sann.

Kommentar:

Regeln har sin motsvarighet i den tidigare regeln i 45 § och någon egentlig saklig förändring är inte avsedd. Regeln tar sikte på uppgifter i sak – objektiva omständigheter – snarare än värderingar och intryck. Regeln gäller både muntliga och skriftliga uppgifter. Precis som tidigare avses en absolut vetskap om uppgiften.

Regeln om parts sanningsplikt i 43 kap. 6 § rättegångsbalken anses inte gälla för en tilltalad i brottmål, varför en försvarares ställning är annorlunda i förhållande till andra ombud och rättsliga biträden. Om en advokat i egenskap av ombud i ett tvistemål eller som målsägandebiträde i ett brottmål vet att klienten ljuger i någon relevant fråga kan ett frånträdande aktualiseras. Detsamma gäller alltså normalt inte i det fall en advokat i egenskap av försvarare i ett brottmål får vetskap om att klienten ljuger. En advokat får dock aldrig lämna en sakuppgift som advokaten vet är osann och får inte heller bestrida sådan uppgift som advokaten vet är sann. Om klienten lämnar sådan osann uppgift eller bestrider sådan sann uppgift får advokaten inte åberopa eller stödja sin klients talan härpå. De plikter som åvilar en advokat enligt denna bestämmelse innebär dock inte att advokaten är skyldig att verka för att klienten vitsordar en viss av motparten lämnad uppgift även om advokaten tror sig veta att uppgiften är sann.

Exempel på otillåtna åtgärder i aktuellt avseende är att åberopa ett vittne som advokaten vet kommer att begå mened, att i ond tro inge och åberopa ett förfalskat skriftligt bevis eller att medvetet anföra eller åberopa felaktiga sakomständigheter eller bestrida sanna sådana oavsett vem som infört dem i processen.

6.2.2 En advokat får inte medverka till att bevis undertrycks eller förvanskas. En advokat är dock inte skyldig att förete eller åberopa bevis eller lämna uppgift som talar till klientens nackdel, om det inte finns en laglig skyldighet för advokaten att göra detta.

Kommentar:

Regeln har i förhållande till tidigare 45 § utvidgats till att omfatta alla lagliga skyldigheter att lämna ut uppgifter. Det är inte bara editionsplikt och vittnesplikt som omfattas. Skyldighet att lämna uppgifter kan exempelvis även föreligga i förhållande till skatteverket och enligt penningtvättslagstiftningen. Att en advokat inte generellt är skyldig att lämna uppgifter till men för sin klient är emellertid alltjämt en viktig huvudprincip.

6.3 Agerande gentemot vittnen m.fl.

6.3.1 En advokat får inte utöva otillbörlig påverkan på ett vittne eller annan som åberopas i rättegång. Advokaten är oförhindrad att, också om sådan person åberopas av åklagare eller annan motpart, ta kontakt med denne för att informera sig om vad personen kan berätta.

Kommentar:

Att aktivt leta bevisning ligger i advokatens omsorgsplikt och medför många gånger att advokaten bör undersöka även vad motpartens vittnen och andra förhörspersoner har att säga. I inget fall får dock advokaten otillbörligt påverka en förhörsperson. Detta gäller oavsett om personen åberopats av egen klient eller motparten, om de skall höras under ed eller inte, såsom vittne, målsägande, sakkunnig eller i annan egenskap. Naturligtvis får advokaten inte förbigå målsägandebiträdet, den särskilda företrädaren för barnet, ombudet eller vårdnadshavaren. Det finns inget hinder för försvarare att kontakta målsägande som inte företräds av målsägandebiträde, men det ligger i sakens natur att då iaktta hänsyn och försiktighet.

6.3.2 En advokat får inte om ett vittne eller annan lämna nedsättande uppgifter eller göra kränkande eller förklenande uttalanden, om det inte i den aktuella situationen ter sig försvarligt för att ta tillvara klientens intressen.

Kommentar:

Kränkande uppgifter skall undvikas och är sällan förenliga med klientintresset. Dock är det viktigt att en advokat kan framföra uppgifter till stöd för sin klients intressen, även om dessa kränker annan. Advokaten får inte väja för obehaget i en sådan situation. Uttrycket ”ter sig försvarligt” markerar att utgångspunkten skall vara den situation som advokaten befann sig i när uttalandet respektive den skriftliga formuleringen gjordes. Det måste finnas utrymme för viss felbedömning. Det ligger i sakens natur att kravet på omdöme och måttfullhet är större beträffande det skrivna ordet än beträffande ett uttalande i stridens hetta, då betänketiden är så mycket kortare. Det är den ärliga avsikten som skall vara avgörande. Regeln medför en viss uppmjukning i förhållande till vad som gällde tidigare och innebär att klientintresset prioriterats. Kravet på måttfullhet får inte ställas så högt att advokaten hämmas i sitt agerande för detta intresse.

6.4 Andra förfaranden än rättegång

Det som sägs i 6.1–6.3 äger tillämpning också på förfaranden inför annan myndighet än domstol.

Kommentar:

Skiljeförfaranden omfattas inte generellt av bestämmelserna. Utöver de bestämmelser som särskilt tar sikte på förhållandet till domstol torde de dock vara tillämpliga även i sådant förfarande.

7 Advokatrörelsens organisation m.m.

7.1 Upprätthållande av oberoende

En advokat skall bedriva sin verksamhet på ett sådant sätt att advokatens oberoende inte äventyras.

Kommentar:

Att en advokat skall vara oberoende tar inte enbart sikte på oberoendet i förhållande till statsmakterna och på hur advokatverksamhet får ägas och ledas. Även genom det sätt på vilket verksamheten bedrivs kan oberoendet riskeras, till exempel om advokaten kommer på obestånd eller annat än tillfälligt arbetar för endast en klient.

7.2 Firma

En advokat skall bedriva sin verksamhet under en firma som innehåller ordet ”advokat”, om inte Advokatsamfundets styrelse medger undantag. Korrekt och fullständig firma skall klart framgå av skriftligt eller elektroniskt meddelande och annat material genom vilket advokatverksamheten presenteras.

Kommentar:

För klienter och andra som kommer i kontakt med advokaten skall det tydligt framgå att det är fråga om en advokat och, då verksamheten bedrivs i bolagsform, i vilken juridisk person detta sker. Med ”annat material” avses till exempel hemsida och annonser. I de sammanhangen skall således hela firman anges. Detta är däremot normalt inte nödvändigt vad gäller skyltar. Då byråer samarbetar är det väsentligt att det för klienten och andra klart framgår vilken byrå man har att göra med.

7.3 Kontorsorganisation

7.3.1 En advokat är skyldig att se till att kontorsorganisationen är i god ordning och har en för verksamheten anpassad utrustning och bemanning samt att alla klientuppdrag bevakas.

7.3.2 Meddelanden som sänds till en advokat i dennes verksamhet skall utan dröjsmål besvaras, om det inte av omständigheterna framgår att ett svar inte behövs. Om ett svar inte kan avges utan dröjsmål, skall mottagandet av meddelandet bekräftas och svar avges så snart det kan ske.

7.3.3 En advokat är skyldig att se till att all bokföring liksom förvaltningen av klienters penningmedel och värdehandlingar sker med iakttagande av vad som är föreskrivet i lag och i Advokatsamfundets bokföringsreglemente.

7.3.4 Advokaten skall noga följa den ekonomiska utvecklingen av advokatrörelsen och se till att i rörelsen uppkomna skulder kan betalas i rätt tid.

Kommentar:

En väl fungerande kontorsorganisation är normalt en förutsättning för att klientintresset skall kunna bevakas på bästa sätt. Det åligger därför advokaten att skaffa sig sådan bemanning och utrustning att advokaten är möjlig att nå under kontorstid och att frister bevakas och meddelanden besvaras i tid. Detta gäller även under advokatens ledighet eller annan bortovaro. Vidare får det anses åligga advokaten att vara väl insatt i verksamhetens ekonomi. Det kan inte ställas upp som ett generellt krav att advokatrörelsen skall vara lönsam, men däremot att advokaten vidtar erforderliga åtgärder i tid om så visar sig inte vara fallet.

7.4 Advokatverksamhet i bolag

7.4.1 Om en advokats verksamhet bedrivs i bolag, får i bolaget inte bedrivas annan verksamhet än advokatverksamhet. All advokatverksamhet skall då också äga rum i och intäktsföras i det bolaget, utom i de fall då det av uppdragets personliga natur följer att arvodet är att hänföra till inkomst av tjänst.

Kommentar:

Det är principiellt viktigt att det i bolag som driver advokatverksamhet inte bedrivs annan verksamhet i sådan omfattning att det kan medföra tveksamhet om bolagets huvudsakliga verksamhetsföremål eller det uppkommer risker som kan påverka bolagets ställning eller äventyra bolagets möjligheter att teckna försäkringar eller erhålla utbetalningar på försäkringar täckande advokatverksamheten. Det är också angeläget att intäkter från advokatverksamheten faktureras från och intäktsförs hos det bolag som klienten anlitat för uppdraget. Även i ansvarshänseende är det betydelsefullt att klienten vet vilket advokatbolag som anlitats och vem klienten kan vända sig mot om så skulle visa sig påkallat.

7.4.2 En advokat får driva advokatverksamhet i fler än ett bolag endast om Advokatsamfundets styrelse medger undantag. Detsamma gäller om verksamheten bedrivs i enskild firma samtidigt som i bolag.

Kommentar:

Från huvudregeln att advokatverksamhet inte får bedrivas i fler än ett bolag kan Advokatsamfundets styrelse medge undantag. Undantag behöver dock normalt inte begäras om det utåt klart framgår hur verksamheten bedrivs och det inte försvårar för klienten att bedöma vilket bolag klienten har anlitat. För advokatbolag med verksamhet i såväl Sverige som utlandet torde Advokatsamfundets styrelse kunna medge undantag under förutsättning att verksamheten i det utländska bolaget bedrivs under acceptabla former. Likaså torde det finnas möjlighet att organisera verksamheten i flera svenska bolag under förutsättning att det klart framgår för klienten vilket bolag som anlitats.

7.4.3 Utan hinder av 7.4.1 får advokatbolag förvalta egna likvida medel på normalt sätt eller i begränsad omfattning äga egendom, utan direkt samband med advokatverksamheten.

Kommentar:

I ett vägledande uttalande angående förvärv och innehav av tillgångar i advokatrörelse har Advokatsamfundets styrelse den 14 december 2000 bland annat uttalat att god advokatsed inte hindrar advokat att förvärva eller inneha sådana tillgångar i sin advokatrörelse som är tillåtna för advokaten själv eller att fritt bedriva sedvanlig förmögenhetsförvaltning av i advokatrörelsen ingående tillgångar. Sådana placeringar får inte ha sådan omfattning att advokaten inom ramen för advokatrörelsen därigenom kan anses bedriva annan verksamhet än advokatverksamhet och inte heller innefatta osedvanlig risk eller vara oförenlig med advokatkårens anseende. Det har angivits att det inte är förenligt med god advokatsed att advokataktiebolag bedriver handel med värdepapper eller annan förmögenhetsförvaltning i sådan omfattning att verksamheten i fråga uppfyller kraven för näringsverksamhet enligt inkomstskattelagstiftningen (se 13 kap. 1 § inkomstskattelagen och nu upphävda 3 kap. 21 § kommunalskattelagen). God advokatsed tillåter enligt nyssnämnda vägledande uttalande inte heller att ett advokatbolag i sin bolagsordning har bestämmelser om att bolaget skall bedriva annan verksamhet än advokatverksamhet. En särskild fråga har uppkommit om förvärv av fastigheter för eget boende, hyresfastigheter eller jordbruksfastigheter. Grundprincipen anses vara att ägande och förvaltning av sådana tillgångar inte får innefatta osedvanlig risk eller vara oförenlig med advokatkårens anseende. Att i begränsad omfattning bedriva sådan verksamhet som ägandet av nyssnämnda fastigheter innebär, torde således normalt inte vara oförenligt med god advokatsed.

7.5 Advokatbolags organisation

7.5.1 Endast advokat får utses till styrelseledamot eller styrelsesuppleant, eller vara aktieägare eller bolagsman i advokatbolag.

Kommentar:

Huvudregeln är inte avsedd att förhindra att fackliga representanter eller andra som kan ha en lagstadgad rätt eller skyldighet att ingå i styrelsen för att advokatbolag skall kunna göra detta. Beträffande delägande i advokataktiebolag finns en undantagsbestämmelse nedan i 7.5.3.

7.5.2 Verkställande direktör i advokataktiebolag kan, efter dispens av Advokatsamfundets styrelse, vara annan än advokat under förutsättning att denne har förbundit sig att iaktta för verksamheten gällande regler, inbegripet god advokatsed. I sådant fall kan den verkställande direktören även utses att jämte advokat i bolaget teckna bolagets firma. Firma får dock inte, utom såvitt följer av 8 kap. 36 § aktiebolagslagen, tecknas utan medverkan av i bolaget verksam advokat.

Kommentar:

Regeln möjliggör för advokataktiebolag att anställa en verkställande direktör som inte är advokat. På samma sätt som gäller enligt 7.5.3 för ägande av advokatbolag av verkställande direktör som inte är advokat, förutsätter anställning av en verkställande direktör som inte är advokat dispens från Advokatsamfundets styrelse. Kravet på att den verkställande direktören skall ha förbundit sig att iaktta för verksamheten gällande regler, inbegripet god advokatsed, är en väsentlig faktor för att styrelsen skall medge sådan dispens. Om möjligheten att utse icke-advokat till verkställande direktör utnyttjas, är det viktigt att det inom advokatbolaget finns klara regler för att säkerställa att den del av advokatverksamheten som innefattar rådgivning till klienter utförs av advokater eller av biträdande jurister under tillsyn av advokat. Detta gäller naturligtvis även beträffande annan personal inom advokatbolag som inte är advokater eller biträdande jurister. Av regeln anses följa en skyldighet för advokatbolag som erhåller dispens att omedelbart underrätta Advokatsamfundet om sådan omständighet som gör att förutsättningarna för dispens inte längre föreligger. Om de krav som uppställts för dispensen inte efterlevts i något avseende sedan dispensen beviljats kan Advokatsamfundets styrelse återkalla lämnad dispens.

7.5.3 Utan hinder av vad som sägs i 7.5.1 får verkställande direktör som inte är advokat, efter dispens av Advokatsamfundets styrelse, äga aktier eller andel i advokatbolag under följande förutsättningar. Sådant ägande får endast utgöra mindre än tio procent av kapitalet och representera mindre än tio procent av röstvärdet. Vidare kräver sådant ägande att den verkställande direktören har förbundit sig att omedelbart överlåta sina aktier eller sin andel till övriga ägare om anställningen upphör.

Kommentar: Reviderad 2009-04-16

Enligt 38 § i stadgarna för Sveriges advokatsamfund och 8 kap. 4 § rättegångsbalken får endast advokat vara bolagsman i advokatverksamhet som drivs i bolagsform om inte Advokatsamfundets styrelse medger undantag.

Med advokatbyråernas växande storlek och ökade önskemål om att underlätta för advokatbyråer att rekrytera och behålla nyckelmedarbetare som inte är advokater, finns anledning att öppna upp för ägande av personer som inte är advokater. Mot denna bakgrund har regeln införts för att tydligare ange grundförutsättningarna för att Advokatsamfundets styrelse skall bevilja sådan dispens. Möjligheten till externt ägande enligt denna bestämmelse är begränsad till verkställande direktör. För beviljande av dispens är en begränsning av ägandet eller inflytandet, liksom kravet i 7.5.2 på att verkställande direktören skall förbinda sig att iaktta gällande regler, inbegripet god advokatsed, väsentligt. Dessa förhållanden är självfallet även väsentliga för det fall det skulle finnas anledning att återkalla dispensen. Det rapporteringskrav som gäller beträffande förutsättningarna för anställning som verkställande direktör gäller även för den verkställande direktörens ägande i advokatbolaget (se kommentaren till 7.5.2).

Denna bestämmelse begränsar inte Advokatsamfundets styrelse att, i enlighet med 38 § i stadgarna och 8 kap. 4 § rättegångsbalken, medge undantag från kravet på att endast advokat får vara bolagsman i advokatbolag även i andra fall än som anges här.

7.6 Anställningsförhållanden m.m.

7.6.1 En advokat får inte vara anställd av annan än advokat eller advokatbyrå, om inte Advokatsamfundets styrelse medger undantag. En advokat får dock utan styrelsens tillstånd vara anställd i en utländsk advokatbyrå som har hemvist i ett land inom EU, EES eller i Schweiz.

Kommentar:

Regeln följer av 3 § sjunde stycket i Advokatsamfundets stadgar. Bakgrunden till att dispens krävs för anställning vid advokatbyrå i land utom EU, EES eller Schweiz är att det är svårt att överblicka hur reglerna för advokatbyråverksamhet i andra länder kan vara utformade. Om regelverket i annat land uppfyller de krav som Advokatsamfundets styrelse rimligen kan ställa så bör undantag kunna medges.

7.6.2 En advokat eller ett advokatbolag får anställa biträdande jurister och annan personal för att biträda i verksamheten. Om flera advokater driver verksamhet i advokatbolag skall dessa sinsemellan klargöra vem av dem som ansvarar för instruktion och tillsyn av övrig personal i olika avseenden. En advokat som har sådant ansvar skall vidta de åtgärder som rimligen kan ankomma på advokaten för att säkerställa att personalen fullgör sina uppgifter på sätt som god advokatsed kräver. Andra än jurister får inte självständigt biträda allmänheten.

Kommentar:

Tillsynen över biträdande jurister och annan personal är central i all advokatverksamhet. Exakt var gränsen går för de åtgärder som en advokat har att vidta i detta avseende är svårt att definiera, och avgörandet i NJA 1985 s. 856 pekar närmast mot ett strikt ansvar för en advokat som har att utöva tillsyn över en biträdande jurist. Vid bestämmande av graden av tillsyn måste dock den biträdande juristens erfarenhet, ärendets karaktär och andra relevanta omständigheter kunna beaktas. Även om en advokatbyrå anställer t.ex. en patentingenjör eller annan expert som inte är jurist, vilket är tillåtet, skall dessa arbeta tillsammans med verksamma advokater eller biträdande jurister och dessa jurister vara de som biträder klienterna, dvs. allmänheten. Advokatverksamhet får inte blandas ihop med icke juridisk rådgivningsverksamhet.

7.6.3 En advokat eller ett advokatbolag får inte ha biträdande jurister, som inte är advokater, anställda under sådana betingelser att den biträdande juristens arbete inte kan övervakas på ett betryggande sätt. Biträdande jurister får inte tillåtas att bedriva juridisk verksamhet för egen räkning. Biträdande jurister får inte anställas på villkor som i konkurrensbegränsande syfte eller i något annat avseende framstår som oskäligen.

Kommentar:

Första meningen syftar såväl på situationer där en biträdande jurist bedriver arbetet i en advokatbyrås lokaler utan att arbetet fortlöpande kan övervakas på ett betryggande sätt, som på att en advokatbyrå lånar ut eller mot ersättning placerar en biträdande jurist hos något klientföretag eller annan. När det gäller den första situationen bör undvikas att

placera en biträdande jurist på ett kontor annat än där advokatbyråns advokater är placerade. Beträffande uthyrning från advokatbyrå av biträdande jurister finns ett vägledande uttalande från den 9 december 2004 av innebörd att för att uthyrning skall vara tillåten följande skall gälla.

1. Den biträdande juristen skall under aktuell tid vara anställd i advokatbyrå.
2. Vid tjänstgöringen skall tydligt framgå att arbetet utförs som biträdande jurist i aktuell advokatbyrås namn. Så skall t.ex. externa handlingar som undertecknas av den biträdande juristen avfattas på advokatbyråns brevpapper och den biträdande juristen skall endast nyttja visitkort från advokatbyrå.
3. Den biträdande juristen skall vara direkt underställd en principal på advokatbyrå och inte t.ex. chefsperson hos klientföretaget.
4. Alla erhållna uppdrag skall registreras som ärenden i advokatbyrå och i samband därmed skall normal kontroll av eventuella intressekonflikter göras.
5. Advokatbyrå skall upprätta rutiner, som tillgodoser kravet på kontinuerlig tillsyn över den biträdande juristen.

Om dessa villkor inte kan uppfyllas kan ett alternativ vara att den biträdande juristen i fråga får tjänstledigt för arbete på annat företag. Vid kortare uthyrning eller vid arrangemang där biträdande jurist någon dag i veckan utför sitt arbete hos ett klientföretag bör svårigheterna med tillsyn och oklarheter beträffande anställningsförhållanden vara hanterbara. Motsvarande bör också gälla om biträdande jurist i utbildnings- eller allmänbildningssyfte tjänstgör hos bank eller annat företag och därmed utövar annan verksamhet än juridisk sådan. Bestämmelsen i sista meningen om att biträdande jurister inte får anställas på villkor som är oskäligen innebär bland annat att lön, speciellt för nyanställda, inte får baseras på t.ex. rörlig lön eller provisionslön på sådant sätt att den biträdande juristen inte utan svårighet kan få en rimlig lön.

7.6.4 En advokat eller ett advokatbolag får i verksamheten inte hyra in jurister som inte är anställda i advokatrörelsen. Sådana jurister får dock anlitas i utbildningssyfte eller för att utföra expertuppdrag i enskilda ärenden.

Kommentar:

Inhyrning av personal från bemanningsföretag eller motsvarande kan medföra problem beträffande sekretess och intressekonflikter, särskilt om personer har tillfälliga uppdrag hos ett antal advokatbyråer eller andra företag. Huvudprincipen måste vara att de jurister som arbetar i en advokatverksamhet också skall vara anställda där. Som framgår bör det dock vara möjligt att genom avtal och sekretessåtaganden hantera jurister från t.ex. klientföretag, som för en kortare tid i utbildningssyfte eller för framtagande av expertutlåtanden eller motsvarande arbetar i advokatverksamheten. Om juristen fortfarande är anställd hos klientbolaget eller annan under sådan tid måste det klart framgå att vederbörande inte är anställd hos advokatbyrå.

7.7 Samarbeten

7.7.1 En advokat eller ett advokatbolag får bedriva verksamhet i samarbete med andra advokater eller advokatbyråer. Om samarbetet innebär närmare uppdragsrelaterad eller ekonomisk gemenskap av varaktigt slag, skall samarbetsförhållandet tydligt framgå av brevpapper och annat material i verksamheten, t.ex. genom användande av gemensam firmadominant. I sådant fall skall frågor om intressekonflikter avgöras med beaktande av alla de samarbetandes uppdragsförhållanden liksom övriga förhållanden. Vid användning av gemensam firmadominant skall, vid bedömningen av försäkringsskyldigheten enligt 2.6, beaktas den totala verksamhet som bedrivs under firmadominanten.

Kommentar:

En advokats rätt att bedriva verksamhet i samarbete med andra advokater innefattar inte en rätt att bedriva verksamhet med jurister som inte är advokater. I 7.7.5 finns en bestämmelse om kontorsgemenskap med juridiska specialister som inte är advokater.

Om de samarbetande advokaterna använder en gemensam firmadominant skall vid bedömningen av försäkringsskyldigheten enligt 2.6 hänsyn tas till den totala verksamheten som bedrivs under firmadominanten. Denna regel är ny och innebär en utvidgning av försäkringsskyldigheten. Det är rimligt att klienter som vänder sig till en större organisation, även om de samarbetande advokaterna driver separat organiserade rörelser, skall kunna förvänta sig att försäkringsskyddet är anpassat till hela organisationens storlek.

7.7.2 Sådant närmare samarbete med utländska advokater eller advokatbyråer förutsätter särskilt tillstånd av Advokatsamfundets styrelse.

Kommentar:

Samarbete mellan advokater och utländska advokater eller advokatbyråer förekommer allt oftare. Detta är naturligt med hänsyn till den ökande internationaliseringen av samhällslivet. Sådana samarbeten innefattar ofta komplicerade förhållanden. Det är inte ändamålsenligt att i dessa regler föreskriva förutsättningarna för samarbetena, inte minst därför att de verkliga förhållandena här och i utlandet förändras över tiden. Advokatsamfundets styrelse har redan genom flera dispensärenden utarbetat en praxis för internationella samarbeten. Det är naturligt att låta styrelsen fortsätta med normgivningen.

7.7.3 Annat samarbete får inte ske under gemensam firmadominant eller på annat sätt som inger föreställningen att de samarbetande utgör en och samma verksamhet.

Kommentar:

Syftet med bestämmelsen är att hindra att verksamheter som inte innefattar samarbete enligt 7.7.1 uppfattas som en och samma verksamhet.

7.7.4 Samarbete avseende lokaler eller utrustning som innebär risk för att advokatens tystnads- och diskretionsplikt åsidosätts innebär kontorsgemenskap. Vid

kontorsgemenskap mellan advokater eller advokatbolag skall frågor om intressekonflikter avgöras med beaktande av samtliga advokaters och advokatbolags uppdragsförhållanden och övriga förhållanden, oavsett hur ekonomin är anordnad. Detsamma gäller varje annat samarbete som innebär risk för att advokatens tystnads- och diskretionsplikt åsidosätts.

Kommentar:

Avgörande för regelns tillämplighet är risken för spridning av information som omfattas av tystnads- och diskretionsplikt. Så kan vara fallet med gemensam personal, kopianator, fax, reception, etc. Det är emellertid inte tillräckligt att advokatbyråer finns på samma våningsplan i ett kontorshotell. Avsikten är inte att skärpa reglerna i förhållande till vad som gällt tidigare eller att försvåra den praktiska tillämpningen.

7.7.5 Kontorsgemenskap med andra än advokater är inte tillåten. Dock får kontorsgemenskap ingås med juridiska specialister som inte är advokater, men som har domarbakgrund eller annan särskilt kvalificerad juridisk bakgrund. Om sådana specialister driver verksamhet under egen firma har advokaten eller advokatbolaget inte någon skyldighet att övervaka verksamheten. Specialisterna skall dock erinras om för advokatverksamheten gällande regler, särskilt avseende tystnadsplikt och intressekonflikter och skall förbindas att iaktta dessa.

Kommentar:

En advokat är skyldig att utöva tillsyn över sina anställda, biträdande jurister och andra. Det är inte ovanligt att advokatbyråer knyter s.k. konsulter av olika slag till sig. Konsulterna kan vara förutvarande delägare, domare, professorer eller andra personer. I praktiken visar det sig ofta svårt för advokatbyrån att utöva tillsyn över konsulterna. För att möjliggöra för advokatbyråer att kunna knyta till sig kvalificerade personer, som f.d. justitieråd, andra domare eller professorer i juridik, ges genom regeln en möjlighet för advokater att bedriva kontorsgemenskap med sådana juridiskt kvalificerade personer. Förutsättningen är att konsulterna bedriver verksamheten under egen firma. Även vid kontorsgemenskap skall advokatbyrån se till att konsulterna genom avtal förbinder sig att följa de vägledande reglerna om god advokatsed.

7.8 Ackvisition och marknadsföring

7.8.1 En advokat får inte anskaffa uppdrag på ett sätt som innebär att annans trångmål eller utsatta situation utnyttjas.

Kommentar:

Det tidigare generella förbudet för en advokat att skaffa sig uppdrag genom att vända sig direkt till annan och erbjuda sina tjänster har avskaffats. Däremot är det fortfarande förbjudet att utnyttja annans utsatthet, s.k. "ambulance chasing".

7.8.2 En advokat får ange viss inriktning på sin verksamhet endast om advokaten har särskilda insikter i och erfarenhet av angivet verksamhetsområde.

Kommentar:

Det förekommer ofta att advokater uppger sig att vara specialister på ett stort antal områden. Regeln syftar till att stävja detta. Det tidigare förbudet mot att en advokat marknadsför sina tjänster på ett stötande och missvisande sätt har tagits bort, eftersom ett sådant förbud redan följer av marknadsföringslagen.

7.8.3 En advokat får inte medverka till eller godta att annan bedriver ackvisitionsverksamhet eller marknadsföring för advokatens räkning på ett sätt som inte är tillåtet för advokaten själv.

7.9 Ersättning för anskaffande av uppdrag

7.9.1 En advokat får inte avstå viss del av arvodet till annan eller lämna denne ersättning i annan form för att vederbörande tillfört eller tillför advokaten uppdrag eller utfäster sig att vara verksam i sådant syfte. Sådan ersättning får inte heller mottas.

7.9.2 Vad som anges i 7.9.1 utgör inte hinder för fördelning av arvode mellan advokaten och advokatens kompanjon eller biträdande jurist eller sådan samarbetspartner som anges i 7.7.1.

7.10 Kostnadsansvar

7.10.1 Om en advokat på klients vägnar anlitar en sakkunnig för att verkställa utredning, avge utlåtande eller annat, skall advokaten om denne inte avser att ansvara för den sakkunniges arvode och kostnader, klargöra detta innan uppdraget påbörjas.

7.10.2 Om en advokat på klients vägnar anlitar en kollega, t.ex. som platsombud, är advokaten skyldig att ansvara för kollegans arvode och kostnader, om förbehåll om annat inte har gjorts.

Kommentar:

Avsikten med bestämmelserna är att klargöra inte vad som gäller civilrättsligt, utan hur advokaten skall agera ur ett etiskt perspektiv.

7.11 Tillhandahållande av kännetecken åt annan

En advokat får inte tillåta att annan använder brevpapper eller kännetecken på sätt som oriktigt förmedlar intrycket av att advokaten och dennes verksamhet är avsändare, har skapat dokumentet eller på annat sätt ansvarar för dess innehåll.

Kommentar:

Regeln innebär inte att advokaten till exempel är förhindrad att skicka olåsta Word-dokument till klienten. Advokaten får dock inte tillåta klienten att ändra i dokumenten och därefter presentera dem som om de kom från advokaten.

7.12 Utlämnande och arkivering av handlingar

7.12.1 När ett uppdrag slutförts eller på annat sätt upphört, skall advokaten utan dröjsmål till klienten lämna ut sådana handlingar som tillhör denne om inte klienten särskilt begär att handlingar skall fortsatt förvaras av advokaten och denne accepterar detta. En advokat får inte som villkor för att lämna ut handlingarna uppställa krav på att av advokaten debiterat arvode eller av advokaten avgiven redovisning godkänns av klienten.

7.12.2 En advokat är skyldig att i original eller kopia arkivera de handlingar som ansamlats under utförandet av ett uppdrag. Detta gäller dock inte dubletter, tryckta handlingar och liknande material som utan större svårigheter kan tas fram från annat håll. Arkivhållning skall ske under tio år eller den längre tid som uppdragets natur påkallar. Handlingar, andra än klienten tillhöriga originalhandlingar, får arkiveras i form av fotografiska eller elektroniska kopior.

Kommentar: Reviderad 2011-05-11

Bestämmelserna klargör att advokaten är skyldig att lämna ut handlingar som tillhör klienten. För kopieringen har advokaten rätt till skälig ersättning. Advokatens skyldighet att hålla handlingarna arkiverade under minst tio år gäller även om klienten begär att tiden skall förkortas eller att någon handling skall förstöras tidigare.

Se även styrelsens Vägledande uttalande från den 17 mars 1995 om advokats skyldighet att, sedan ett uppdrag upphört, utlämna handlingar i ärendet till klient. Att denna skyldighet gäller även om uppdraget omfattat mer än en klient samt att skyldigheten omfattar samtliga handlingar och även elektroniskt sparade dokument och oberoende av om någon av klienterna motsätter sig utlämnandet, framgår av Vägledande uttalande den 28 januari 2011 angående advokaters skyldighet att lämna ut handlingar i ärendet till klient m.m.

8 Förhållandet till Advokatsamfundet

En advokat är skyldig att inom förelagd tid inkomma med yttrande och svaromål som begärs av Advokatsamfundets styrelse eller disciplinnämnd eller av generalsekreteraren eller dennes medhjälpare. Advokaten är därvid inte bunden av den tystnadsplikt som annars gäller. De uppgifter advokaten lämnar skall vara sanningsenliga.

Kommentar:

Reviderad 2009-12-11

I förhållande till lydelsen i tidigare 52 § innehåller bestämmelsen ingen skyldighet för en advokat att fullständigt besvara framställda frågor och lämna begärda uppgifter till Advokatsamfundet. Ändringen i det etiska regelverket har gjorts med beaktande av den i Europakonventionen (artikel 6.1) fastslagna rätten till en rättvis rättegång och den däri inbegripna rätten att inte behöva uttala sig respektive rätten att inte behöva lämna uppgifter som kan läggas uppgiftslämnaren till last ("the right to remain silent" och "the right not to contribute to incriminating oneself"). Förändringen har gjorts oaktat Advokatsamfundets i huvudsak privaträttsliga karaktär, liksom avsaknaden av såväl advokat- och ombudstväng som advokatmonopol i Sverige och den betydelse detta kan ha i förhållande till de aktuella konventionsrättigheterna.

Den lagliga skyldigheten för en advokat att lämna samfundet de uppgifter som behövs för tillsynen gäller dock fortfarande (se 8 kap. 6 § andra stycket rättegångsbalken), liksom den i 43 § andra stycket i Advokatsamfundets stadgar fastslagna skyldigheten att efter anmaning avge skriftligt yttrande, att förete de handlingar som disciplinnämnden eller generalsekreteraren ålägger advokaten att tillhandahålla samt att på kallelse personligen infinna sig inför nämnden. Ett åsidosättande av uppgiftsskyldigheten innebär därmed fortfarande att advokaten kan bli föremål för disciplinär åtgärd.

I fråga om advokats skyldighet att lämna uppgifter med anledning av Advokatsamfundets tillsyn i fråga om lagstadgad regelefterlevnad m.m., hänvisas till Cirkulär nr 26/2009 och den därtill fogade promemorian *En proaktiv tillsyn över advokater och advokatbyråer*.

Av den lagstadgade uppgiftsskyldigheten följer inte någon skyldighet för en advokat att lämna uppgifter rörande annan advokats agerande i strid mot god advokatsed.

En advokats skyldighet att lämna uppgifter i ett tillsynsärende gäller även sådana uppgifter som omfattas av advokatens tystnadsplikt mot klienten.

De uppgifter som en advokat lämnar måste, liksom tidigare, vara sanningsenliga.